

Onderzoek ontwikkeling en succesfactoren voor (hoog)begaafde leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs in West-Friesland

Inhoud

Inleiding.....	3
Profiel van de onderzoeksgroep	4
Resultaten	7
Visie van de leerlingen op het basisonderwijs	7
Succesfactoren	7
Adviezen aan het basisonderwijs	7
HB-ondersteuningsvoorzieningen	9
Succesfactoren	9
Effecten deelname HB-ondersteuningsvoorzieningen	9
Adviezen aan de HB-ondersteuningsvoorzieningen	10
Overstap po-vo	11
Adviezen voor betere overgang po-vo voor hoogbegaafde leerlingen	12
Huidig functioneren (hoog)begaafde leerlingen op het voortgezet onderwijs.....	14
Welbevinden	14
Leren en presteren	16
Aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen binnen het voortgezet onderwijs in West-Friesland	18
Opmerkingen	21
Conclusie en discussie	22
Aanbevelingen	24
Bijlagen	26



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Inleiding

De samenwerkingsverbanden po en vo in West-Friesland werken al meerdere jaren aan het versterken van expertise en aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen op de scholen. Tussen 2019 en 2025 is hiervoor subsidie verkregen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Eén van de laatste activiteiten die vanuit het subsidieproject is uitgevoerd is het uitvoeren van dit leerlingenonderzoek. Wie kunnen ons beter vertellen of we de juiste dingen hebben gedaan en doen, dan de leerlingen zelf? Door middel van dit onderzoek willen we meer zicht krijgen op de huidige stand van zaken op de scholen voor voortgezet onderwijs; hoe lukt het om binnen het onderwijs aan te sluiten bij de behoeften van deze groep leerlingen? En hoe gaat het met de (hoog)begaafde leerlingen op school? Welke succesfactoren en adviezen worden door hen benoemd voor het basisonderwijs en de overstap van po naar vo?

In het voorjaar van 2025 is voor dit onderzoek een vragenlijst ontwikkeld en getest door enkele leerlingen. In juni '25 is de vragenlijst verspreid via twee 'routes':

1. De vo-scholen hebben deze gedeeld met de bij hen bekende (hoog)begaafde leerlingen op hun school.
2. Het team van de HB-ondersteuningsvoorzieningen hebben de ouders van oud-leerlingen een mail gestuurd met verzoek dit met hun kind(eren) te delen.

Na een herhaalde oproep in oktober '25 hebben uiteindelijk in totaal 68 leerlingen de vragenlijst ingevuld. 3 reacties zijn buiten beschouwing gelaten omdat de betreffende leerlingen nog niet op het voortgezet onderwijs bleken te zitten, waarmee de totale onderzoeksgroep uitkomt op 65 leerlingen. Wij willen alle leerlingen die hebben deelgenomen aan dit onderzoek heel hartelijk bedanken voor hun waardevolle inzichten, ervaringen en adviezen. Wij hopen dat veel scholen zich hierdoor laten inspireren om hun eigen onderwijs en ondersteuning (nog verder) te verstevigen.

De resultaten van dit onderzoek worden beschikbaar gesteld aan iedereen die hierin interesse heeft door middel van een publicatie op onze website. Daarnaast ontvangen alle betrokken vo-scholen een rapportage met uitkomsten van de eigen school, zodat zij deze kunnen betrekken bij verdere schoolontwikkeling. Uiteraard is de anonimiteit van de betreffende leerlingen per school gewaarborgd (de school van herkomst en andere direct herleidbare informatie is verwijderd).

Voor meer informatie over dit onderzoek of het thema hoogbegaafdheid kunt u contact opnemen met onze coördinator hoogbegaafdheid Anna Lont-Zuidema via a.lont@passendonderwijswf.nl. Voor algemene vragen aangaande het samenwerkingsverband kunt u contact opnemen met het secretariaat van Passend Onderwijs West-Friesland via: secretariaat@passendonderwijswf.nl.



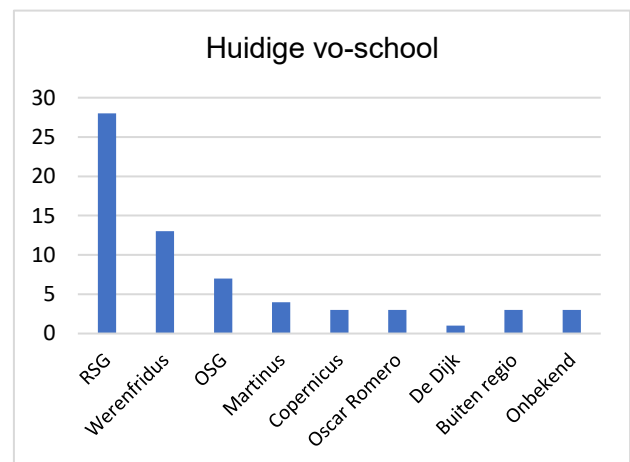
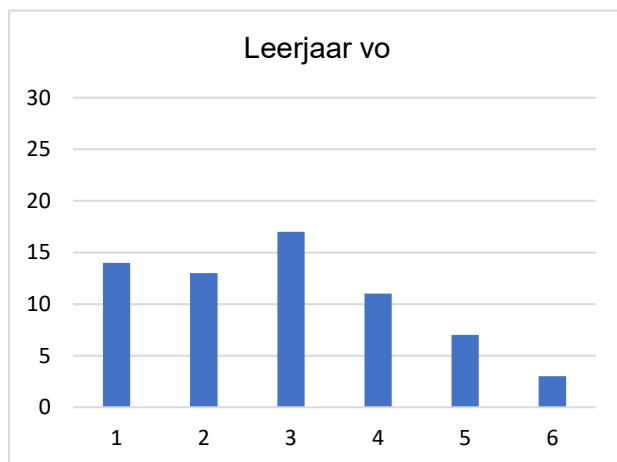
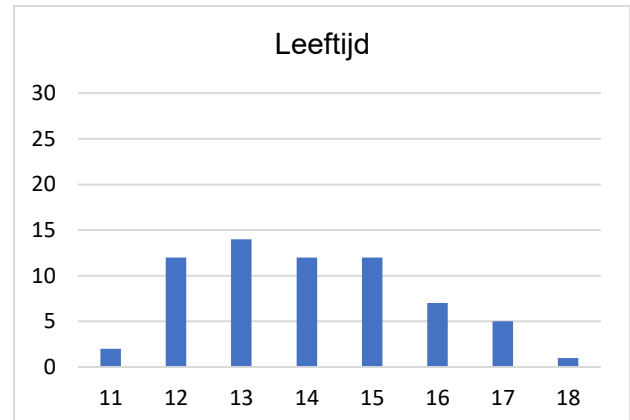
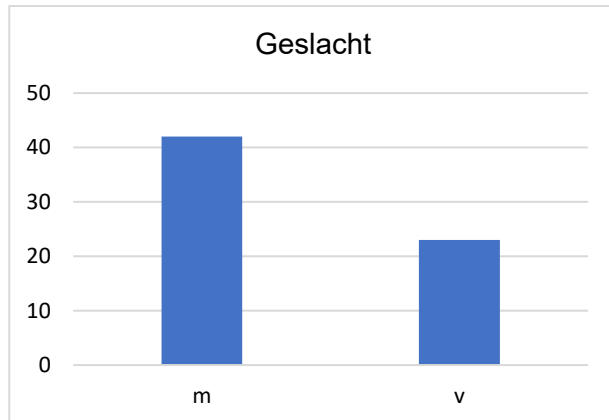
Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Profiel van de onderzoeksgroep

Aan dit onderzoek hebben 65 leerlingen deelgenomen; 65% jongens en 35% meisjes. De gemiddelde leeftijd van de leerlingen is 14 jaar en de meesten zitten in het derde leerjaar. In totaal zit 68% in de onderbouw (klas 1-2-3) en 32% procent in de bovenbouw (klas 4-5-6).



Bron: SurveyMonkey

Opvallend is dat een groot deel van de leerlingen op RSG Enkhuizen zit (43%), gevolgd door Tabor College Werenfridus en OSG West-Friesland (Atlas College). Drie leerlingen hebben niet aangegeven op welke school zij zitten en drie leerlingen gaan naar een middelbare school buiten de regio.

Andere diagnose naast (hoog)begaafdheid

Aan de leerlingen is gevraagd of zij een DSM-diagnose dyslexie, dyscalculie, autisme, ADHD of anders hebben, omdat we weten dat voor leerlingen voor wie dit geldt het lastiger kan zijn op school. Voor 7 leerlingen (11%) is hier sprake van en twee leerlingen benoemen een dubbele diagnose. De diagnoses autisme en ADHD komen beide driemaal voor, dyslexie tweemaal en ook wordt eenmaal depressie benoemd. Daarnaast benoemt één leerling (ver weg en dichtbij) niet scherp te kunnen zien. Vanwege de andere aard van deze bijzonderheid, hebben we deze leerling niet meegenomen in verdere analyses.



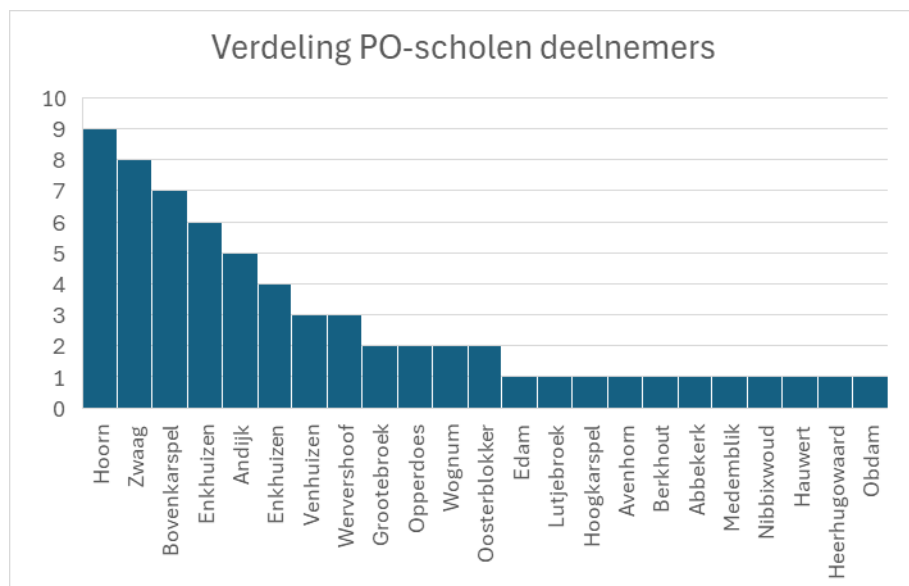
Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

De meeste leerlingen hebben op basisscholen in Hoorn en Zwaag gezeten, gevolgd door basisscholen in Bovenkarspel en Enkhuizen. Dit laatste is goed te verklaren door het grote aantal leerlingen van RSG Enkhuizen dat heeft deelgenomen aan dit onderzoek.



Bron: SurveyMonkey

In het basisonderwijs heeft 25% van de leerlingen een schoolwisseling meegemaakt en dus op méér dan één basisschool gezeten, twee leerlingen hebben op meer dan twee basisscholen gezeten.

Ontvangen schooladvies

Het advies dat vanuit het basisonderwijs werd gegeven was voor 77% van de leerlingen een enkelvoudig vwo-advies en voor 17% een gemengd havo/vwo advies. Een klein aantal leerlingen ontving een havo advies. Op dit moment is er bij enkele (2) leerlingen (5%) sprake van zogenaamde 'afstroom': zij volgen onderwijs op een lager niveau dan hun advies. We zijn hierbij uitgegaan van de definitie die de Onderwijsinspectie hanteert, namelijk het aantal leerlingen vanaf leerjaar 3 en hoger dat onderwijs volgt op een niveau lager dan het schooladvies. Eveneens 2 leerlingen (5%) volgen daarentegen onderwijs op een hoger niveau dan hun ontvangen schooladvies. De totale groep die onderwijs op vwo-niveau volgt komt uit op circa 85% (55 leerlingen). Het blijkt dat de hoogbegaafde leerlingen met een diagnose in dit onderzoek niet meer of minder op- of afgestroomd zijn ten opzichte van de totale onderzoeksgroep.

	Leerroute vo voor leerlingen in de leerjaren 3, 4, 5 en 6				
	vmbo-tl	vmbo-tl-havo	havo	havo-vwo	vwo
Schooladvies					
vmbo-tl-havo	-	-	-	-	1
havo	-	1*	-	-	-
havo-vwo	1	-	1	1	1
vwo	-	-	1	-	31

Bron: SurveyMonkey

*Leerroute vmbo-tl-havo in het 3^{de} leerjaar is onwaarschijnlijk. Daarom is de informatie van deze leerling buiten beschouwing gelaten.



Passend onderwijs

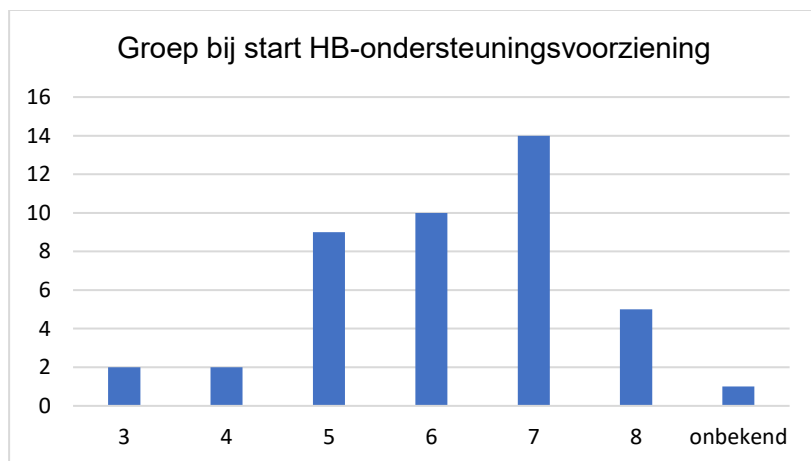
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

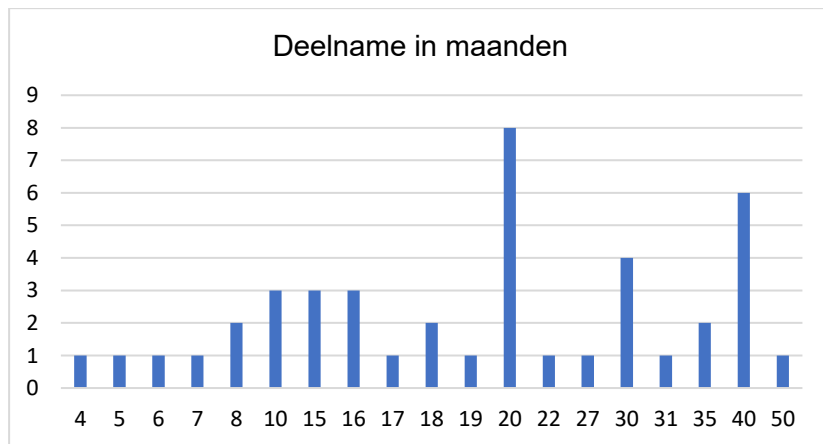
bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Deelname HB-ondersteuningsvoorziening

Twee derde van de leerlingen (43 leerlingen) heeft gedurende de basisschooltijd gebruik gemaakt van de regionale HB-ondersteuningsvoorziening van het samenwerkingsverband (een voorziening van 1 dag per week voor hoogbegaafde leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte). Eén derde van de leerlingen (22 leerlingen) heeft hier niet aan deelgenomen. Gemiddeld hebben de deelnemende leerlingen ruim 2 schooljaren (22 maanden) gebruik gemaakt van de HB-ondersteuningsvoorziening. De deelname varieerde van 4 tot 50 maanden.



Bron: SurveyMonkey



Bron: SurveyMonkey



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

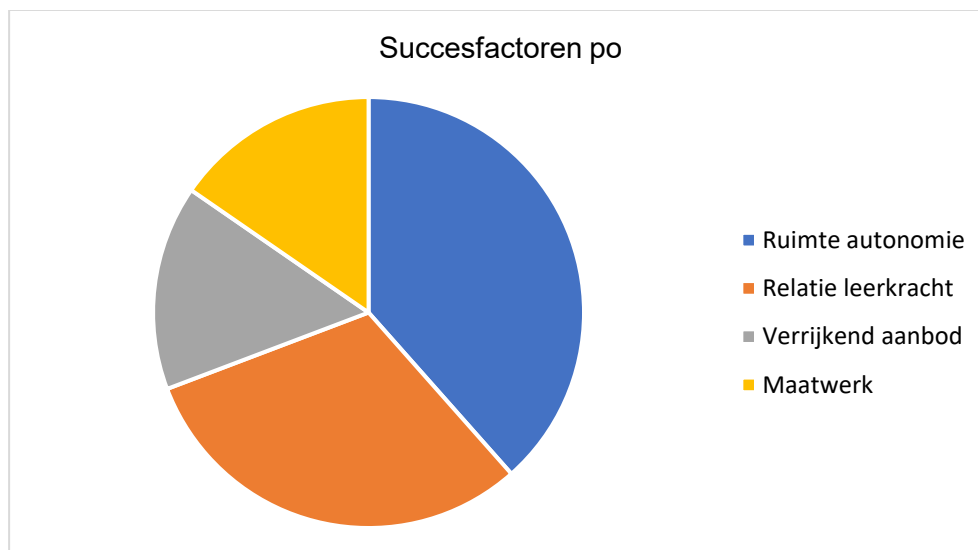
Resultaten

Visie van de leerlingen op het basisonderwijs

Succesfactoren

Aan de leerlingen is gevraagd of er iets goed voor hen werkte binnen het basisonderwijs dat zij nu op de middelbare school missen. 57% van de leerlingen (37 leerlingen) mist niet direct iets dat binnen het basisonderwijs wel werd geboden of geeft geen antwoord op deze vraag. Drie leerlingen geven expliciet aan dat het aanbod op de basisschool niet passend was. Ongeveer 32% van de leerlingen (21 leerlingen) benoemt wel factoren die voor hen goed werkten op de basisschool en nu worden gemist.

Het vaakst wordt de ruimte voor de eigen autonomie genoemd die binnen het basisonderwijs sterker werd ervaren (5 keer). Eén leerling verwoordt dit als volgt: *“Ik mocht zelfstandiger werken en mocht als dit goed ging instructies overslaan”*. Ook de relatie met de leerkracht/docent wordt vaker benoemd: *“De band met meester/juf is er nu niet meer vanwege alle verschillende docenten”*. Ook een aanbod van verrijkend, verdiepend werk en/of maatwerk (beide 2 keer genoemd) zijn factoren die door sommige leerlingen sterker in het basis- dan in het voortgezet onderwijs zijn ervaren. Zie voor een opsomming van alle antwoorden [bijlage 1](#).



Bron: SurveyMonkey

Adviezen aan het basisonderwijs

Terugkijkend heeft 52% van de leerlingen (34 leerlingen) wel één of meerdere adviezen aan hun basisschool. Het merendeel van de adviezen heeft betrekking op het aanbod dat de basisscholen nog beter (hadden) kunnen laten aansluiten bij de behoeften van de hoogbegaafde leerlingen. Zoals een leerling mooi verwoordt: *“Blijf ander werk bedenken voor slimmere kinderen, niet extra, maar ander werk”* of *“..als je de instructie snapt dat je dan verder kan met opdrachten maken in plaats van verder luisteren naar de instructie”*. Circa 20% van de adviezen heeft betrekking op (het gebrek aan) begeleiding bij het leerproces en (verrijkend) werk: *“Ik kreeg op de basisschool wel een hoger niveau aan wiskunde, maar daar kreeg ik verder geen begeleiding of ondersteuning bij. Nu moest ik alles zelf uitzoeken en de juf begreep er ook niks van”*. Ook het beter signaleren van (hoog)begaafdheid en onderwijsbehoeften die hiermee kunnen samenhangen, is een vaker genoemd advies. Zie voor een opsomming van alle antwoorden [bijlage 2](#).



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland



Bron: SurveyMonkey

Voor 45% van de leerlingen (29 leerlingen) geldt dat zij geen adviezen voor hun basisschool hebben, waarbij vijf leerlingen benadrukken dat hun basisschool juist goed aansloot bij hun behoeften. Enkele leerlingen (2 leerlingen) hebben geen antwoord op deze vraag gegeven.



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

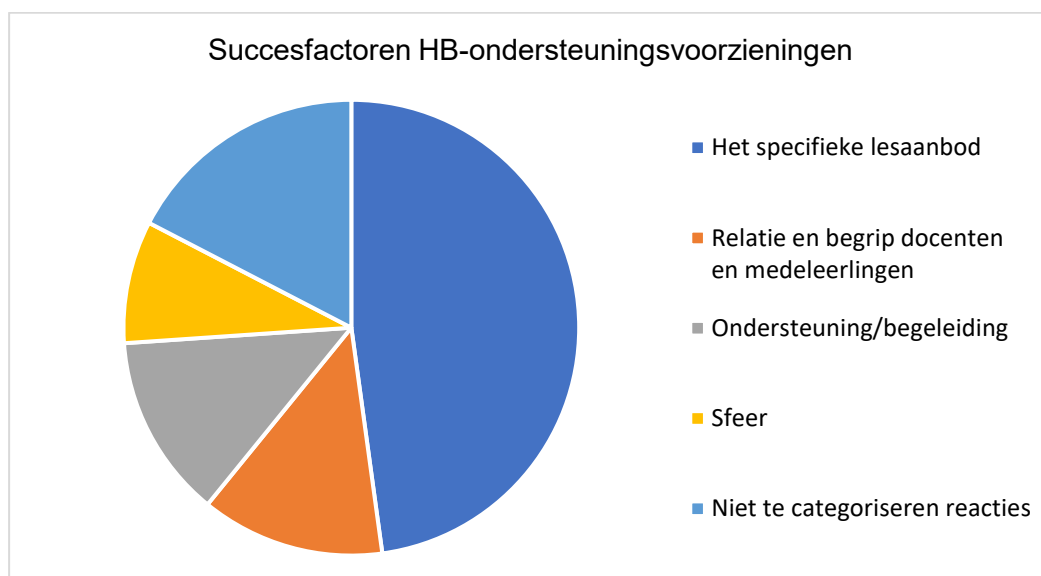
bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

HB-ondersteuningsvoorzieningen

Succesfactoren

Aan de leerlingen die gedurende hun basisschoolperiode gebruik hebben gemaakt van een regionale HB-ondersteuningsvoorziening van het samenwerkingsverband is gevraagd of er iets goed voor hen werkte binnen dit aanbod dat nu binnen het voortgezet onderwijs wordt gemist. Door 56% (24 leerlingen) van de in totaal 43 leerlingen die hebben deelgenomen aan een regionale HB-ondersteuningsvoorziening worden specifieke aspecten benoemd die voor hen belangrijk en waardevol waren.

Het merendeel van de leerlingen geeft aan dat het specifieke leer-/lesaanbod binnen de HB-ondersteuningsvoorzieningen heel goed bij hun behoeften aansloot en nu wordt gemist. Het aanbod bood meer ruimte voor hun creativiteit en werd als uitdagend ervaren. Een leerling geeft een bondige samenvatting: *“Toen moeilijkere, maar minder opdrachten. Nu meer makkelijke”*. Een andere leerling geeft aan: *“We kregen vaak opdrachtjes waar we zelf mochten nadenken en puzzelen”* en weer een andere leerling wijst erop dat het aanbod ruimte bood voor zelfreflectie en dat dat nu wordt gemist. Ook begrip en relatie zijn waardevol gebleken aspecten van de HB-ondersteuningsvoorzieningen: *“Begrip vanuit leraren en leerlingen over hoe ik denk”* en *“De persoonlijke begeleiding, contact met peers en leerkrachten met kennis van hb”*. Zie voor een opsomming van alle antwoorden [bijlage 3](#).



Bron: SurveyMonkey

Effecten deelname HB-ondersteuningsvoorzieningen

Aan de leerlingen die hebben deelgenomen aan de HB-ondersteuningsvoorziening tijdens hun basisschoolperiode is gevraagd wat deelname hen heeft gebracht, geleerd en/of meegegeven waar ze nu op het voortgezet onderwijs nog baat bij hebben. Op deze vraag hebben 40 van de 43 leerlingen een inhoudelijke reactie gegeven, waarvan acht leerlingen (19%) aangeven dat zij weinig blijvende meerwaarde ervaren. Nog eens vijf leerlingen uiten zich weliswaar positief over de HB-ondersteuningsvoorzieningen, maar geven geen inhoudelijke reactie op de vraag. De overige 27 leerlingen (63%) benoemen diverse positieve effecten. De positieve effecten hebben vooral betrekking op de ontwikkeling van executieve vaardigheden, ofwel de bijdrage aan het leren leren van leerlingen. Het leren plannen, informatie handig verwerken, presenteren, inzicht krijgen in de leerkuil en het opbouwen van de spanningsboog zijn door leerlingen benoemde voorbeelden. Ook positieve



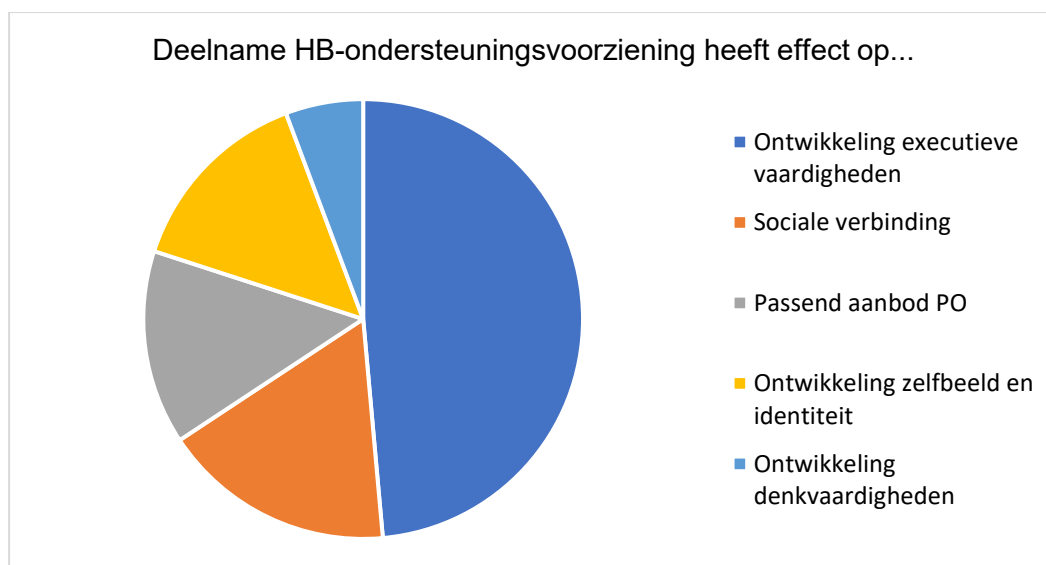
Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

effecten op de ontwikkeling van zelfbeeld, identiteit en sociale aansluiting worden door meerdere leerlingen genoemd: *“Het heeft mij geholpen meer over mijzelf te leren en voelde me even niet anders”* en *“Ik voelde me erbij horen, ik voelde me gehoord en gezien”* en *“Ik heb geleerd dat ik niet de enige was en ook dat ik wel vrienden kon maken, maar bijvoorbeeld met mensen die meer op dezelfde manier denken als ik”*. Een aantal leerlingen benoemt effecten die meer betrekking hebben op een passend aanbod in de basisschoolperiode, bijvoorbeeld dat zij dankzij de HB-ondersteuningsvoorzieningen voldoende uitdaging ervoeren en/of niet hoefden te versnellen. Zie voor een opsomming van alle antwoorden [bijlage 4](#).



Bron: SurveyMonkey

Adviezen aan de HB-ondersteuningsvoorzieningen

Van de 43 leerlingen die hebben deelgenomen aan een regionale HB-ondersteuningsvoorziening gedurende hun basisschooltijd, hebben 25 leerlingen (58%) géén adviezen, waarvan 12 leerlingen (28%) benadrukken dat de HB-ondersteuningsvoorziening juist goed aansloot bij hun behoeften. Door 14 leerlingen worden wel één of meerdere adviezen aan de HB-ondersteuningsvoorziening geformuleerd, waarbij uit tenminste één reactie blijkt dat er niet over de HB-ondersteuningsvoorziening, maar de Leertuin (bovenschoolse plusklas van schoolbestuur SKO West-Friesland) wordt gesproken. Deze reactie wordt buiten beschouwing gelaten. De overige 13 adviezen (30% van deze leerlingen) worden hieronder (niet gecategoriseerd) beschreven:

- *Basisschool meer begeleiding geven*
- *Vervolg voor op middelbare school*
- *Minder focussen op de intelligentie en het vergroten van het ego. Toen ik daar kwam had ik een beetje het gevoel dat iedereen zich er heel goed bij voelde dat ze slim of meerbegaafd waren. De lessen versterkten dit gedrag*
- *Beter met de kinderen rekening kunnen houden of de situatie in de klas goed was*
- *Het leken vooral veel op spelletjes, ik had liever wat meer dingen willen leren*
- *Het huiswerk was best veel en soms nogal onduidelijk*
- *Drempel mag wel wat omhoog. Niet iedereen is hb.*
- *Meer dagen dan 1 dag. Ik ben niet 1 dag per week hoogbegaafd. De overige 4 dagen moest ik mijzelf enorm aanpassen en was het vervelend saai.*
- *Rekening houden dat niet alle hb kinderen het moeilijk hebben*
- *Ze deden hun best, maar soms was het te makkelijk*



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

- *Helpen met plannen, zodat het op de middelbare school makkelijker gaat.*
- *Meer kinderen toelaten*
- *Dat ze ietsje meer vragen stelde over mentale gezondheid en dat het meer besproken werd*

Overstap po-vo

Aan de leerlingen is de open vraag gesteld hoe zij de overgang van de basisschool naar de middelbare school hebben ervaren. Een meerderheid van de leerlingen (46 leerlingen; 71%) heeft de overgang overwegend positief ervaren, waarbij door 10 leerlingen wel wordt aangegeven dat het begin wennen en/of spannend was. Voor 3 leerlingen gold dat de start positief was, maar er daarna minder positieve ervaringen ontstonden. Bij twee van de 33 positieve reacties wordt expliciet benoemd op welke wijze de school heeft bijgedragen aan een soepele overgang:

- *Juist omdat de basisschool vanaf de bovenbouw ervoor zorgde dat het al op een middelbare school ging lijken. Van lokalen verwisselen en andere docenten voor de verschillende vakken.*
- *Heel soepel, veel uitleg over de school en hoe alles werkt, veel uitleg over hoe je moet leren en in de eerste weken nog geen huiswerk en de eerste drie periodes nog geen twee toetsen op een dag.*

Ruim een kwart van de leerlingen (18 leerlingen; 28%) heeft minder goede tot ronduit negatieve ervaringen met de overstap. De negatieve ervaringen hebben vooral betrekking op moeite met (zelfverantwoordelijk) leren (*"te groot verschil vooral met leren voor toetsen. Ik heb niet geleerd hoe ik moet leren en haalde in het begin regelmatig een onvoldoende"*, *"het was lastig omdat ik op de middelbare ineens moest leren"*) en met het ervaren van een niet passend aanbod of gebrek aan maatwerk (*"...ik verveelde mij in de eerste en tweede en vanaf de derde begon er weer een beetje uitdaging in te zitten"*, *"voor mij was het erg moeilijk om me aan te passen aan alle regels, de hoeveelheid huiswerk. Ik heb me hier na drie jaar nog steeds bijna niet aan kunnen aanpassen"*). Door enkelen werd ook het vinden van sociale aansluiting als moeilijk ervaren (*"Ik vond de overgang erg moeilijk en had moeite met vrienden maken"*). Zie voor een volledige opsomming van reacties [bijlage 5](#).

Waardering overgang po-vo	Aantal lln	Analyse specifieke groepen				
		lIn DSM-diagnose	lIn HB-voorziening	Afge-stroomde lIn	lIn OB (1-2-3)	lIn BB (4-5-6)
Positief/goed	33	4	21	0	20	13
Positief, maar begin wennen/spannend	10	0	8	0	7	3
Begin positief, maar daarna lastiger	3	0	0	0	1	2
Totaal overwegend positieve ervaringen	46 (71%)	4 (57%)	29 (67%)	0 (0%)	28 (64%)	18 (86%)
Niet geheel positief	11	1	6	0	8	3
Overwegend negatief	7	2	7	2	7	0
Totaal minder positieve / negatieve ervaringen	18 (28%)	3 (43%)	13 (30%)	2 (100%)	15 (34%)	3 (14%)
Onbekend	1	0	1	0	1	0
Totaal	65	7	43	2	44	21

Bron: SurveyMonkey



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Als we inzoomen op **specifieke groepen**, dan zien we bij de groep leerlingen die heeft deelgenomen aan de HB-ondersteuningsvoorzieningen gedurende de basisschooltijd een soortgelijke verdeling in ervaringen (positief/negatief) als bij de totale onderzoeksgroep. De hoogbegaafde leerlingen mét bijkomende DSM-diagnose vermelden verhoudingsgewijs iets meer negatieve ervaringen met de po-vo overgang in vergelijking met de hele onderzoeksgroep; vier van de zeven leerlingen (57%) heeft een positieve ervaring met de po-vo overgang, één leerling een niet geheel positieve ervaring en twee leerlingen een overwegend negatieve ervaring (43%). Opvallend is dat beide afgestroomde leerlingen een negatieve ervaring rapporteren over de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs. Zij geven aan:

- *Ik vond de overgang erg moeilijk en had moeite met vrienden maken*
- *Moeilijk. Grotere klassen, er werd veel van mij gevraagd, geen maatwerk*

Als we tot slot de leerlingen uit de onderbouw en bovenbouw vergelijken in hun ervaring met de po-vo overstap, zien we dat er verhoudingsgewijs meer leerlingen uit de bovenbouw positieve ervaringen vermelden en leerlingen uit de onderbouw meer negatieve ervaringen.

Adviezen voor betere overgang po-vo voor hoogbegaafde leerlingen

Op de vraag wat deze overgang (nog) beter had kunnen maken voor de leerlingen, geven 18 leerlingen aan dat er niets verbeterd hoeft te worden, negen leerlingen weten dit niet. Er worden in totaal 35 suggesties aangedragen voor een nog betere, soepele overgang. De meeste adviezen hebben betrekking op:

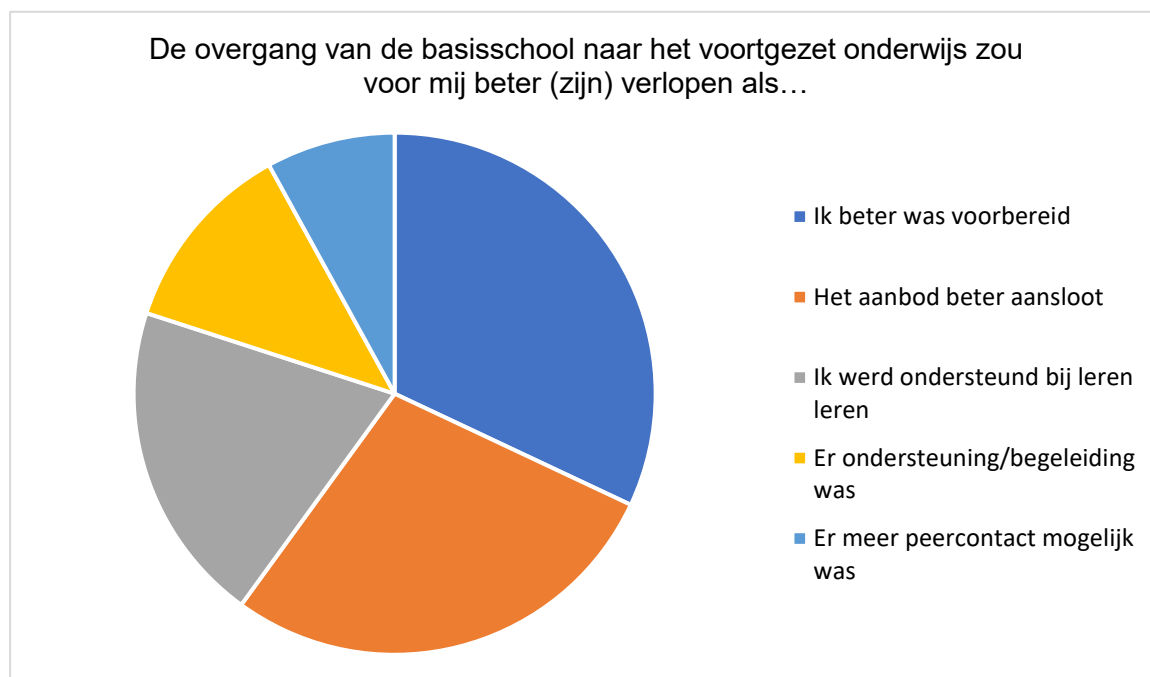
- Een betere voorbereiding op de overstap in de bovenbouw van de basisschool
 - ✓ *“Meer doen met huiswerk en plannen op de basisschool”*
 - ✓ *“Als er in groep 8 meer info zou worden gegeven over de middelbare school”*
- Een sneller en/of meer gedifferentieerd leeraanbod in de brugklas.
 - ✓ *“Aan het begin uitdagendere opdrachten krijgen, zodat ik blijf leren leren, want ik had dat eind 3e klas pas nodig, en toen was wat ik geleerd had in de hb-voorziening al best wel weggezaakt”*
 - ✓ *“Het zou fijn zijn als de lesgevende docenten konden differentiëren”*
- Meer tijd voor en ondersteuning bij leren leren in de brugklas
 - ✓ *“Meer begeleiding en ondersteuning in plannen van huiswerk”*
 - ✓ *“Betere hulp bij hoe je toetsen moet doen want dat is heel lastig”*



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland



Bron: SurveyMonkey

Zie voor een volledige opsomming van reacties [bijlage 6](#).



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

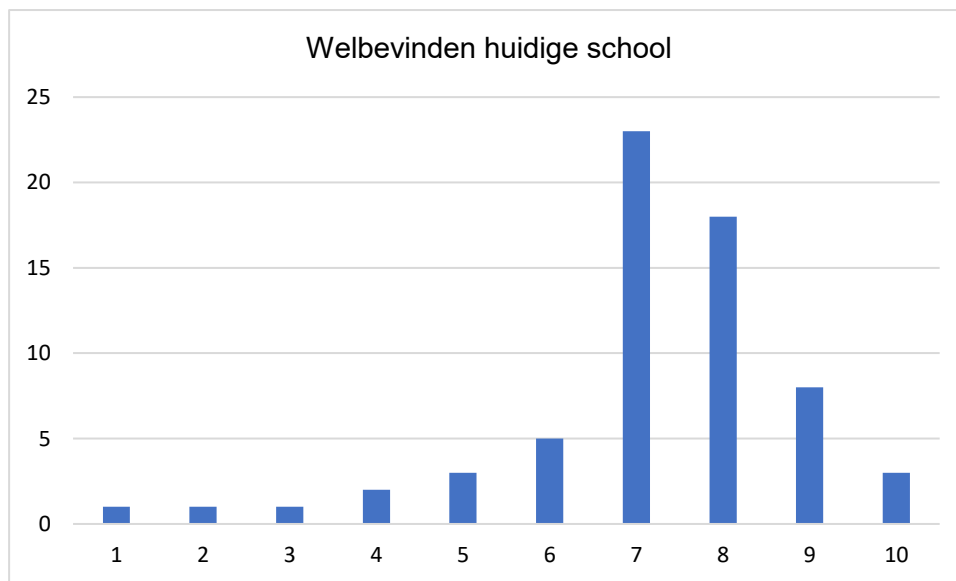
Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Huidig functioneren (hoog)begaafde leerlingen op het voortgezet onderwijs

Welbevinden

Aan de leerlingen is gevraagd hoe zij zich op hun huidige middelbare school voelen. Zitten ze goed of minder goed in hun vel? Het welbevinden op de huidige school wordt door de leerlingen gemiddeld met een **7,2** gewaardeerd. Een grote groep van 57 leerlingen (88%) beoordeelt hun welbevinden met een 6 of hoger. Acht leerlingen (12%) beoordelen hun welbevinden met een 5 of lager. Onderstaand de antwoordverdeling



Bron: SurveyMonkey

Bij leerlingen met een hoog welbevinden blijkt dat vooral in de basisbehoefte aan relatie en competentie wordt voorzien; zij voelen zich verbonden (vooral met vrienden, maar soms wordt ook onderwijspersoneel genoemd) en competent op school: *“Ik voel mij goed op school omdat ik goede vrienden heb en ik begrijp de leerstof goed”*. Een leerling geeft expliciet aan hoe school ervoor heeft gezorgd dat haar welbevinden goed is: *“Ik weet dat ik anders denk wat soms samenwerken wat moeilijker maakt, omdat ik snel al voorloop met stappen. Ik vind dat mijn school er goed voor heeft gezorgd dat ik hiermee kan omgaan en dat ik hierover kan praten met iemand die het ook echt snapt. Hierdoor kan ik het accepteren”*.

Opvallend is wel dat meerdere leerlingen die hun welbevinden als voldoende beschouwen (6 en hoger), toch benoemen dat ze zich vervelen en/of de leerstof te makkelijk voor hen is:

- *Het gaat goed qua prestaties, maar ik verveel me wel regelmatig. Leren leren valt een beetje weg.*
- *Ik vind de lessen erg leuk, maar weinig uitdagend. Daardoor begon ik, zeker in A6, school best saai te vinden.*

Wanneer we inzoomen op de groep leerlingen die hun welbevinden met een zes beoordelen (5 leerlingen), blijkt dat zij toch wat minder goed in hun vel te zitten. Ze geven aan moeite te ervaren met het vinden van aansluiting, met concentreren en leren of ervaren gevoelens van stress of eenzaamheid:

- *Vooral in contact met meisjes uit mijn klas loop ik er tegenaan dat ik vriendschap heel belangrijk vind en mij steeds moet aanpassen*
- *Ik heb soms veel stress door toetsen*



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

- Omdat ik weinig concentratie heb in de klas maar ook buiten de klas waardoor mijn cijfers de laatste tijd dalen
- Omdat ik me vaak eenzaam voel thuis.
- Het gaat redelijk, maar er zijn wel wat problemen waar ik tegenaan loop in de zin van plannen en effectief leren

De reacties van de leerlingen met een laag welbevinden (5 of lager) wijzen op stress/overprikkeling, ervaren gebrek aan autonomie en/of verbinding, maar ook op factoren buiten school, zoals mentale problemen. Hieronder worden al hun reacties volledig weergegeven:

- Ik vind het niks meer dan een verplichting. Ik geniet niet van school
- School is vooral met zichzelf bezig
- Dit heeft niet zozeer te maken met school, maar vooral met externe factoren.
- Ben niet heel goed bevriend met veel mensen ofzo, maar haal prima cijfers. Het is wel heel overprikkelend en vermoeiend, maar dat hoort erbij.
- Het ligt niet volledig bij school, maar voor mij bezorgt school heel veel druk tot het punt dat ik fysiek niet goed word van daar zijn. Ook neem ik mijn mentale klachten mee, waardoor ik snel uitgeput ben en ik kan niet veel hebben. Op TTO gymnasium is dat erg moeilijk.
- Ik heb nu meer stress dan in groep 8. Door inleveropdrachten, veel fietsen, dus minder tijd thuis, presentaties maken met een groep, toetsweek-stress
- Het ligt niet aan de school, maar aan mij en mijn mislukkingen

Als we inzoomen op **specifieke groepen**, dan zien we geen sterk afwijkingen, met uitzondering van de groep afgestroomde leerlingen en de groep bovenbouwleerlingen. De leerlingen die in het voortgezet onderwijs zijn afgestroomd rapporteren uitsluitend een voldoende welbevinden, waarbij moet worden opgemerkt dat de groep zeer klein is. Van de leerlingen in de bovenbouw vermeldt een hoger percentage een voldoende welbevinden in vergelijking tot de gehele onderzoeksgroep.

Waardering welbevinden op school	Aantal lln	Analyse specifieke groepen				
		lln DSM-diagnose	lln HB-voorziening	Afge-stroomde lln	lln OB (1-2-3)	lln BB (4-5-6)
Voldoende (6 en hoger)	57 (88%)	6 (86%)	37 (86%)	2 (100%)	38 (86%)	19 (91%)
Onvoldoende (5 en lager)	8 (12%)	1 (14%)	6 (14%)	0 (0%)	6 (14%)	2 (9%)
Gemiddeld	7,2	7,2	7,2	7,0	7,2	7,2

Bron: SurveyMonkey

Zie voor een volledige opsomming van gegeven toelichting van de leerlingen [bijlage 7](#).



Passend onderwijs

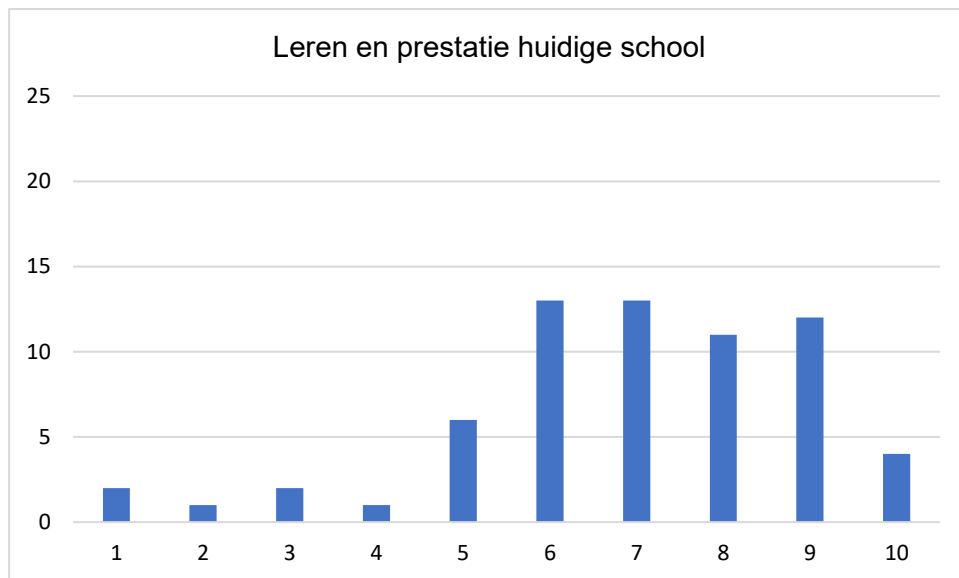
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Leren en presteren

Het leren en presteren op de huidige school wordt door de leerlingen gemiddeld met een **6,9** gewaardeerd.



Bron: SurveyMonkey

Van alle leerlingen beoordeelt 82% (53 leerlingen) dit aspect met een 6 of hoger waarvan 13 leerlingen zichzelf een 6 geeft. Getuige de gegeven toelichting blijkt dat bij meerdere van deze leerlingen ook moeite wordt ervaren met leren en presteren:

- *Nu moet ik 'leren' leren en plannen, terwijl dit op de basisschool nooit hoefde, omdat het veel te makkelijk was.*
- *Mijn cijfers gaan goed, maar ik merk dat ik niet de spanningsboog heb om lange huiswerkopdrachten te maken of langer dan 15 minuten serieus te leren, omdat ik dat nooit gewend ben geweest.*
- *Omdat het niet zo goed gaat met mijn cijfers, maar ik ben de laatste tijd wel goed bezig met leren.*

Bij de groep leerlingen die hun leren en presteren met een 7 of hoger waardeert blijkt dat zij overwegend goede cijfers behalen op school. Dit ondanks dat sommigen aangeven wel moeite te hebben met (effectief of geconcentreerd) leren:

- *Leren is nog niet mijn beste kant, maar qua prestaties sta ik er het best van de hele klas bij. (denk ik)*
- *Ik haal goede cijfers, ook al vind ik het soms lastig om me te concentreren in de klas*

Anderen hebben geen moeite met leren, maar geven aan weinig inspanning te leveren voor huiswerk en leren:

- *Met mijn cijfers gaat het prima, alles staat dik voldoende. Het huiswerk maken vind ik moeilijk omdat ik het aan mijn cijfers te zien ook zonder kan dus waarom zou ik dan huiswerk maken. Verder met leren gaat het ook prima. Ik heb voor elk vak een strategie die goed werkt. Ik hoef vaak niet zo lang te leren als de andere uit mijn klas.*
- *Ik heb dit jaar nog geen onvoldoendes maar ik leer amper*
- *Alles is makkelijk genoeg dat ik nog niet hoef te leren (of bijna niet)*



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Twaalf leerlingen (18%) beoordelen hun huidige niveau van leren en presteren met een 5 of lager. De door hun gegeven toelichting wordt hier volledig weergegeven:

- *Ik heb geen motivatie en concentratie meer om iets te doen*
- *Ik heb dit schooljaar erg veel moeite gehad met leren.*
- *Ik denk dat ik beter kan, maar vaak heb ik hier niet echt zin in of energie voor.*
- *Blijf zitten*
- *Het leren en huiswerk gaat erg moeilijk*
- *Op dit moment gaat het goed, maar het is wel eens wat minder gegaan op het gebied van cijfers*
- *Presteren is een probleem en daar houd ik niet van maar geeft wel veel stress*
- *Volgend jaar naar de havo, terwijl ik dacht dit te gaan halen*
- *Ik heb teveel druk en stress en mentale problemen om ook maar iets aan school te doen*
- *Simpelweg ik leer heel hard voor een toets en het lukt alsnog niet*
- *Leren gaat wel goed maar mijn cijfers heeeeeeel slecht*
- *Omdat ik tijdens toetsen en leren en huiswerk maken, mezelf niet goed kan concentreren, terwijl ik de leerstof wel kan.*

Als we inzoomen op **specifieke groepen**, dan zien we vooral een enigszins afwijkend beeld bij de groep leerlingen met een bijkomende DSM-diagnose en de groep afgestroomde leerlingen. Van de leerlingen met een DSM-diagnose kent een wat kleiner percentage het eigen schoolse functioneren een voldoende waardering toe. Desondanks is het gemiddelde cijfer voor het leren en presteren bij deze groep iets hoger, wat kan komen door de geringe omvang van deze groep leerlingen, waardoor enkele hogere cijfers een sterker effect op het gemiddelde hebben. Hetzelfde is terug te zien bij de groep afgestroomde leerlingen, waarbij het geringe aantal leerlingen hier voor afwijkende percentages zorgt. Wanneer de leerlingen uit de onder- en bovenbouw met elkaar worden vergeleken, is te zien dat in de bovenbouw een lager percentage leerlingen het eigen schoolse functioneren voldoende waardeert in vergelijking met de onderbouw én met de gehele onderzoeksgroep.

Waardering schools functioneren op school	Aantal lln	Analyse specifieke groepen				
		lln DSM-diagnose	lln HB-voorziening	Afge-stroomde lln	lln OB (1-2-3)	lln BB (4-5-6)
Voldoende (6 en hoger)	53 (82%)	5 (71%)	35 (81%)	1 (50%)	37 (84%)	16 (76%)
Onvoldoende (5 en lager)	12 (18%)	2 (29%)	8 (19%)	1 (50%)	7 (16%)	5 (24%)
Gemiddeld	6,9	7,0	6,9	7,0	6,9	6,9

Bron: SurveyMonkey

Zie voor een volledige opsomming van gegeven toelichting van de leerlingen [bijlage 8](#).



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen binnen het voortgezet onderwijs in West-Friesland

Aanpassingen in het leerstofaanbod

Aan de leerlingen is gevraagd of er op hun school aanpassingen in het lesaanbod worden gedaan voor (hoog)begaafde leerlingen, zoals compacten (minder opgaven/opdrachten hoeven maken) en verrijken (meer uitdagende opdrachten of projecten). Het merendeel van de leerlingen (28 leerlingen; 43%) geeft aan dat dit inderdaad het geval is en 19 leerlingen (29%) geeft aan dat dit op hun school niet gebeurt. Opvallend is dat een flinke groep van 18 leerlingen (28%) aangeeft dat zij niet weten of dit wel of niet gebeurt op hun school.

Wanneer het welbevinden en schoolse functioneren (leren en presteren) wordt vergeleken van de leerlingen op scholen waar wel en geen aanpassingen in het lesaanbod worden getroffen, zijn geen grote verschillen waarneembaar. Opvallend is dat leerlingen van dezelfde school verschillende reacties geven. Kennelijk is niet iedereen even bekend met de (mogelijkheid tot) onderwijsaanpassingen die op een school worden ingezet óf worden deze niet in alle leerjaren en/of voor alle (hoog)begaafde leerlingen ingezet.

We hebben ook gevraagd of – wanneer er wél onderwijsaanpassingen op de school worden gedaan voor (hoog)begaafde leerlingen - deze aanpassingen ook voor de leerling zelf worden ingezet. Het lijkt of dit voor het merendeel van deze leerlingen het geval is (NB: sommige reacties beschrijven de aanpassingen zelf zonder expliciet aan te geven of zij er wel of geen gebruik van maken). Zes van de 28 leerlingen die aangeven dat er bij hen op school aanpassingen in het leeraanbod mogelijk zijn voor (hoog)begaafde leerlingen, geven expliciet aan dat zij géén gebruik maken van deze aanpassingen, waarbij sommigen vermelden dat ze dit niet nodig hebben of niet willen. Een mogelijke andere reden voor het niet ontvangen van onderwijsaanpassingen kan een gehanteerde cijfERNORM zijn, waarbij leerlingen in aanmerking komen wanneer zij hoge prestaties voor een vak halen:

- *Bij sommige vakken mag ik, als je hoge cijfers hebt gehaald, verrijkende opdrachten maken i.p.v. de standaard opdrachten. Jammer dat het op basis van cijfers gaat.*
- *Je kan als je alles een 7 of hoger staat in aanmerking komen voor een prisma pas en dan hoef je niet naar sommige lessen*
- *Ik maak er geen gebruik van, wel uitgenodigd ervoor*

Zie voor een overzicht van alle reacties over het aanbod op de scholen [bijlage 9](#).

Extra ondersteuningsaanbod

Aan de leerlingen is gevraagd of zij op hun huidige school extra ondersteuning ontvangen, bijvoorbeeld leerlingbegeleiding, studietoetsing of begeleiding vanuit het ondersteuningspunt. De groep leerlingen die een vorm van ondersteuning zegt te ontvangen is ongeveer even groot als de groep die dit niet ontvangt (29 versus 26 leerlingen; 45% vs. 40%). Wederom geeft een fors aantal leerlingen aan dit niet te weten (10 leerlingen; 15%).

De volgende vormen van ondersteuning worden genoemd: huiswerkondersteuning, studietoetsing, flexlessen, begeleiding van de mentor bij plannen en leren, talentklas/-groep, gesprekje met de ondersteuner, coach of HB-specialist, een hb-uur en 'Lyceo'.

Wanneer het welbevinden en schoolse functioneren (leren en presteren) wordt vergeleken van de leerlingen die wel of niet gebruik maken van een ondersteuningsaanbod op school, zijn er geen grote verschillen waarneembaar.



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Uit de reacties op de vraag of de ondersteuning helpend is voor de leerling en wat wel/niet werkt, blijkt dat deze vraag op verschillende manieren is geïnterpreteerd door leerlingen. Sommigen benoemen welke ondersteuning ze krijgen/hebben gekregen, anderen geven antwoord op de vraag of dit helpend voor ze is en weer anderen benoemen dat ze geen gebruik maken van de ondersteuning op hun school. Wanneer we alleen focussen op de inhoudelijk correcte reacties m.b.t. helpende principes en effectiviteit, blijven de volgende reacties over:

- *Het heeft mij heel erg geholpen met plannen en mijn energie goed gebruiken*
- *We hebben HB-café, en dat vind ik fijn want ik kan aangeven wat ik moeilijk vind en dan word ik geholpen*
- *Het helpt om me te concentreren*
- *Ik heb nog niet echt ontdekt wat voor mij werkt*
- *Ik vind de lessen nuttig maar vind ze nou niet echt bij mij passen. Tips heb ik ook niet echt.*
- *Het helpt wel, ik vind niks moeilijk.*

Er zijn ook leerlingen die juist aangeven dat de ondersteuning niet helpend (genoeg) is:

- *Gesprekjes met ondersteuner over dingen waar ik tegen aan loop, ook al kan ze niet zoveel voor me betekenen verder*
- *Nee, voelt als nutteloos*
- *In de vorm van een aparte docent, in de lessen zelf is de kennis en begeleiding nihil*

Ondersteuningslokaal

Aan de leerlingen is gevraagd of ze (soms) gebruik maken van een apart lokaal op hun school (pluspunt, trajectruimte, OT-lokaal, lokaal 200, etc). Een klein deel van de leerlingen (17%) maakt hier gebruik van. Redenen om in een apart lokaal te werken/verblijven en hoe dit voor leerlingen werkt, zijn:

- *Om huiswerk te maken*
- *In het domein zit ik vaak als ik mijn prisma's gebruik*
- *Als ik ff rust nodig heb, ik gebruik het steeds minder*
- *In mijn tussenuren zelfstandig werken in rustig domein*
- *Tot nu toe geen gebruik van gemaakt, maar wel in het bezit van een gele kaart waardoor als het nodig er gebruik van gemaakt kan worden*
- *Rust*
- *Hulp bij plannen*
- *Trajectruimte. Het is hier erg rustig en een fijne omgeving met fijne werknemers.*
- *Ik raak snel overprikkeld*



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Peercontact binnen de school (groepsaanbod)

Bij 54% van de leerlingen wordt op hun school iets wordt georganiseerd speciaal voor hoogbegaafde leerlingen, zoals een HB-café, ontmoetings- of intervisiegroep. Het merendeel van de leerlingen (69%) maakt gebruik van dit aanbod.

Speciaal HB-groepsaanbod op school?	Aantal Iln	Gebruik ja	Gebruik nee
Ja	35	24	11
Nee	17		
Weet ik niet	13		

Bron: SurveyMonkey

De volgende initiatieven zijn benoemd:

- Een bijeenkomst voor talentleerlingen
- Een cursus
- Een soort plusklas
- HB-café
- Ja er is een groep waar ik in zit, maar er wordt niet heel veel mee gedaan.
- We kunnen vragen stellen in de groepsbijeenkomsten met andere HB-kinderen
- Ontmoetingsgroep
- Soms een bijeenkomst met andere kinderen en dan wordt er klein lesje gegeven over hoe ons hoofd werkt en dan kunnen we ervaringen delen
- Talentklas
- We hadden dat hb café voor een paar weken in de eerste (brugklas)

Grotendeels vindt dit groepsaanbod onder schooltijd plaats (15 keer benoemd), 1 keer is aanbod na schooltijd genoemd en 3 keer zowel onder als na schooltijd. Met betrekking tot organisatie na schooltijd, geeft een leerling de tip mee: *"HB café graag niet na school doen, maar onder schooltijd, dan komen er meer kinderen en levert het meer op. Veel kinderen willen niet na schooltijd dit soort dingen doen"*. Van de leerlingen die gebruik maken van het aanbod (24 leerlingen) zijn de ervaringen van 11 leerlingen vooral positief (46%), van 5 leerlingen vooral negatief (21%). Meerdere leerlingen geven aan behoefte te hebben aan meer van dit aanbod (vaker). Ook worden tips gegeven om de groepen per leerjaar te organiseren om zo herhaling voor leerlingen te voorkomen, om naast groepsaanbod ook persoonlijke gesprekken te voeren en om meer gezamenlijke activiteiten te organiseren.



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Opmerkingen

De leerlingen hadden de mogelijkheid om opmerkingen te plaatsen naar aanleiding van de vragen die aan hen zijn gesteld. De volgende opmerkingen zijn gegeven naar aanleiding van de vragen die betrekking hebben op de basisschoolperiode:

- *De HB-voorziening heeft mij heel veel geholpen*
- *Groep 3 overgeslagen zonder enige kunde, daarna vastgelopen in groep 4. Die gedoubleerd. Daarna weer vastgelopen en toen versneld en groep 6 overgeslagen.*
- *Ik hoop dat er ooit een school wordt gemaakt voor alleen hoogbegaafde kinderen, met onderwijs dat echt bij ons past en niet zulke druk op ons zullen legt. Ook wij verdienen een oprechte kans met passend onderwijs*
- *Bij mijn plusklas op de basisschool werd er vooral heel veel geschaakt en van die denkspelletjes gedaan. Dat was het wel. Soms wat knutselen. De bedoeling is goed maar kinderen weten nog niet zo goed wat ze eraan hebben of mee moeten. Ik vind dat het eigenlijk bij de school zelf moet blijven of beter georganiseerd moet worden*
- *We moesten vaak zelf uitzoeken hoe we een dilemma op konden lossen zonder voorbeeld. Hierdoor heeft het geholpen met out-of-the-box denken*
- *De hb-voorziening heeft me echt mentaal en emotioneel geholpen super bedankt :)*

De volgende opmerkingen zijn gegeven naar aanleiding van de vragen die betrekking hebben op het voortgezet onderwijs:

- *Bij mij was het HB moeilijk te herkennen, mijn ouders zagen thuis het wel, maar op school leek ik gewoon een gemiddelde leerling. Boosheid kwam er thuis steeds uit. Ik hoop dat er meer aandacht gaat komen voor meisjes die HB zijn*
- *Op het school X is er GEEN kennis over HB, ook al staat het leuk op het aanmeldformulier. Er is geen motivatie vanuit de leraren. (Red: omwille van privacy is de naam van de school verwijderd. De reactie wordt wel aan de school zelf teruggekoppeld).*
- *Maak een school voor hb. Normale scholen snappen hb niet.*
- *Alsjeblieft, zorg dat er een keer een permanente goed werkende oplossing komt. Het leven als hoogbegaafde in een schoolsysteem voor normale mensen is vreselijk, en niet nog meer generaties zouden door deze moeite moeten gaan om eventueel succes te bereiken.*
- *De middelbare school probeert wel aanpassingen te doen, maar heeft daar weinig ruimte voor. Daarom ga ik volgend jaar naar Hoorn naar school, daar is meer mogelijk.*
- *Ik ben niet getest op hoogbegaafdheid en wil dat ook niet. Ik heb het gevoel dat er dan een label bij komt kijken en dat vind ik niet fijn. Toch ben ik wel blij dat ik iemand heb op school waar ik mee kan praten over hoe ik denk en dat ik anders denk. Ik vind dat mijn school prima hiermee omgaat.*



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Conclusie en discussie

Dit leerlingenonderzoek biedt waardevolle inzichten in hoe (hoog)begaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs in West-Friesland terugkijken op hun basisschoolperiode, de overstap van po naar vo hebben ervaren en hun huidige functioneren en welbevinden beoordelen. Over de gehele linie ontstaat een genuanceerd, maar overwegend positief beeld. De langdurige investering in uitbreiding van kennis over en aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen op de scholen in West-Friesland lijkt niet voor niets geweest, een resultaat om te koesteren. Tegelijkertijd wijzen de leerlingen op duidelijke aandachtspunten voor verdere versterking van het onderwijsaanbod en de ondersteuning op onze scholen.

Binnen het basisonderwijs blijkt een belangrijke succesfactor de ruimte voor autonomie die door meerdere leerlingen in sterkere mate is ervaren in vergelijking met het voortgezet onderwijs. Ruimte om eigen keuzes te maken in te volgen instructies, lessen of te maken opdrachten, hetgeen voor veel (hoog)begaafden in belangrijke mate bijdraagt aan hun motivatie en welbevinden. Gelijktijdig laten leerlingen weten dat het leeraanbod binnen het basisonderwijs nog niet altijd goed aansluit bij hun leerontwikkeling en dat de begeleiding die zij bij een aangepast aanbod ontvangen soms nog niet optimaal is. Dat een kwart van de leerlingen binnen het basisonderwijs minimaal één schoolwisseling meemaakte, kan in dit licht worden opgevat als een signaal van nog steeds bestaande verschillen tussen scholen in de mate waarin het hen lukt aan te sluiten bij behoeften van (hoog)begaafde leerlingen.

Voor (hoog)begaafde leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte blijken de deeltijdvoorzieningen van het samenwerkingsverband PO – de HB-ondersteuningsvoorzieningen – een belangrijke functie te hebben (gehad). Met name het uitdagende, verrijkende aanbod, het contact met ontwikkelingsgelijken en de expertise van de begeleiders worden als waardevol beschouwd en zijn aspecten die nu soms worden gemist. Een belangrijk deel van de leerlingen geeft aan dat deelname aan deze voorzieningen heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van hun executieve vaardigheden, zelfinzicht, zelfvertrouwen en sociale aansluiting, effecten die voor hen ook in het voortgezet onderwijs nog van betekenis zijn.

Een meerderheid van de (hoog)begaafde leerlingen heeft de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs als positief ervaren. Belangrijke succesfactoren zijn een goede voorbereiding in groep 8 en in de brugklas expliciete aandacht voor leren leren in combinatie met een geleidelijke opbouw van huis- en leerwerk. Voor ruim een kwart van de leerlingen met minder goede tot ronduit negatieve ervaringen leidde vooral moeite met (zelfverantwoordelijk) leren en/of een gebrek aan passend aanbod in de brugklas tot problemen. Een moeizame overgang van basis- naar voortgezet onderwijs lijkt vaker voor te komen bij leerlingen met een bijkomende diagnose, zogenaamd dubbel bijzondere leerlingen, en leerlingen die binnen het voortgezet onderwijs zijn afgestroomd. Leerlingen uit de bovenbouw rapporteren vaker een positieve ervaring met de overstap in vergelijking met leerlingen uit de onderbouw. Opvallend is dat bovenbouwleerlingen ook vaker een hoger welbevinden rapporteren in vergelijking met onderbouwleerlingen en met de gehele onderzoeksgroep. Mogelijk dat hun huidige welbevinden ook de herinnering aan de overstap wat positiever kleurt.

Het huidige welbevinden van de (hoog)begaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs is gemiddeld genomen voldoende tot goed. De meeste leerlingen voelen zich sociaal verbonden en cognitief competent, al blijkt uit de toelichtingen dat verveling, onderprikkeling en stress regelmatig voorkomen, ook bij leerlingen die hun welbevinden als voldoende beoordelen. Voor een kleinere groep leerlingen (12%) is sprake van duidelijke zorgen rondom stress, overbelasting, motivatie en mentale gezondheid. Deze problematiek lijkt binnen dit onderzoek niet voorbehouden aan specifieke groepen



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

(dubbel bijzondere leerlingen, afgestroomde leerlingen, onder- of bovenbouwleerlingen) en er wordt ook geen samenhang gevonden met de beschikbaarheid van specifiek aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen op de school. Wel lijkt leeftijd en/of bouw van invloed; leerlingen uit de bovenbouw rapporteren vaker een voldoende of goed welbevinden. Deze resultaten kunnen samenhangen met de identiteitsontwikkeling van jongeren; jongere leerlingen (onderbouw) zitten vaak midden in een onzekere fase van identiteitsontwikkeling, terwijl oudere leerlingen doorgaans al een wat stabielere zelfbeeld hebben en een betere acceptatie van zichzelf. Ook zijn vaardigheden als kunnen relativeren, omgaan met tegenslag en stress vaker al wat sterker ontwikkeld op oudere leeftijd. Tot slot zouden de grotere mate van autonomie en keuzevrijheid in de bovenbouw kunnen bijdragen aan een hoger welbevinden. Zeker voor (hoog)begaafden zijn het kunnen ervaren van meer zelfregie en mogelijk ook een meer gelijkwaardigere relatie met docenten belangrijke succesfactoren.

Wat betreft leren en presteren laat het onderzoek zien dat goede cijfers niet altijd samenhangen met effectief leren of motivatie. Een deel van de leerlingen functioneert onder hun potentieel, ervaart moeite met plannen en concentratie en/of investeert weinig inspanning. Dubbel bijzondere leerlingen en leerlingen uit de bovenbouw rapporteren binnen dit onderzoek wat meer kwetsbaarheid in hun schoolse functioneren. Van dubbel bijzondere leerlingen is bekend dat zij meer moeite (kunnen) hebben om succesvol te zijn op school. Met talenten enerzijds, maar leer- en/of ontwikkelingsproblematiek anderzijds vallen zij regelmatig tussen wal en schip.¹ Dat de oudere leerlingen in dit onderzoek wat vaker een lagere waardering aan hun schoolse functioneren toekennen kan samenhangen met hun mogelijk kritischer en realistischer zelfoordeel of de toegenomen complexiteit en/of (examen)eisen in de bovenbouw. Daarbij hebben leerlingen die in de onderbouw met weinig inspanning succesvol konden zijn, doorgaans minder sterk ontwikkelde (effectieve) leer- en werkstrategieën en executieve vaardigheden. Hier kunnen zij in de bovenbouw tegenaan lopen, waardoor schoolprestaties (tijdelijk) terugvallen. Er wordt binnen dit onderzoek geen verband gevonden tussen schools functioneren van leerlingen en de beschikbaarheid van specifiek aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen op de school.

De onderzoeksresultaten met betrekking tot de beschikbaarheid van specifiek aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen op de scholen voor voortgezet onderwijs in West-Friesland zijn minder bruikbaar, vanwege de ongelijke schoolverdeling en het gegeven dat leerlingen van dezelfde school verschillende reacties geven op deze vragen. Kennelijk is niet iedereen even bekend met de (mogelijkheid tot) onderwijsaanpassingen en/of ondersteuningsmogelijkheden die op een school (kunnen) worden ingezet óf worden deze niet in alle leerjaren en/of voor alle (hoog)begaafde leerlingen ingezet. De ervaren effectiviteit van ondersteuningsaanbod lijkt sterk wisselend. Peercontact en groepsaanbod voor hoogbegaafde leerlingen worden door een deel van de leerlingen als helpend ervaren, vooral wanneer deze onder schooltijd plaatsvinden en aansluiten bij hun ontwikkelingsfase.

Beperkingen van het onderzoek

Bij de interpretatie van de resultaten dient rekening te worden gehouden met een aantal belangrijke beperkingen. De eerste en belangrijkste beperking heeft betrekking op de representativiteit van de onderzoeksgroep. Er hebben beduidend meer jongens dan meisjes aan dit onderzoek meegedaan en de onderzoeksgroep bestaat grotendeels uit leerlingen die onderwijs op vwo-niveau volgen. Hoewel dit op zich niet verrassend is, betekent dit tegelijkertijd dat de ervaringen van (hoog)begaafde leerlingen binnen havo en vmbo in dit onderzoek nauwelijks zijn vertegenwoordigd, terwijl bekend is

¹ Zie voor meer informatie: [Tussen wal en schip: De speciale onderwijsbehoeften van dubbel-bijzondere leerlingen | NRO](#).



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

dat hoogbegaafdheid binnen alle onderwijsniveaus voorkomt. De bevindingen zijn daardoor niet zonder meer generaliseerbaar naar alle (hoog)begaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Daarnaast is sprake van een ongelijke verdeling van deelnemers over de scholen, met een relatief groot aandeel leerlingen afkomstig van één school. Dit kan ertoe leiden dat school-specifieke ervaringen zwaarder meewegen in het totaalbeeld.

Tot slot is het onderzoek gebaseerd op zelfrapportage en een relatief beperkte onderzoeksgroep, waardoor voorzichtigheid geboden is bij het trekken van conclusies over oorzakelijke verbanden.

Ondanks deze beperkingen biedt dit onderzoek rijke en waardevolle aanknopingspunten voor verdere schoolontwikkeling. De stemmen van de leerlingen laten zien dat investeren in tijdige voorbereiding op de overstap van po naar vo, structurele aandacht voor leren leren, passende uitdaging, deskundige begeleiding en ruimte voor ontmoeting met ontwikkelingsgelijken essentieel blijft. Door deze elementen zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs te borgen, kunnen we zorgdragen voor zo passend mogelijk onderwijs voor de (hoog)begaafde leerlingen in onze regio.

Aanbevelingen

Algemeen

- Gebruik de ervaringen, adviezen en inzichten van de leerlingen voor verdere schoolontwikkeling, bijvoorbeeld door met het team te reflecteren op relevante bijlagen waarin alle reacties van de leerlingen per vraag beschreven zijn. Borg de succesfactoren en onderzoek hoe aanbevelingen kunnen worden geconcretiseerd binnen de school.
- Zorg voor voldoende expertise over passend onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen binnen het schoolteam, investeer zo nodig in nascholing voor het team of teamleden.

Basisonderwijs

- Op veel scholen worden (hoog)begaafde leerlingen al adequaat gesignaleerd. Indien de signalering nog niet structureel plaatsvindt, onderzoek dan hoe dit kan worden versterkt. Gebruik van een signaleringsinstrument kan hierbij helpend zijn.
- Blijf ruimte bieden voor autonomie en keuzevrijheid, dit wordt sterk gewaardeerd door (hoog)begaafde leerlingen
- Zorg voor een structurele leerlijn voor (hoog)begaafde leerlingen waarin regulier aanbod gecompact wordt aangeboden (compact in instructies en verwerkingsopdrachten) en wordt aangevuld met een verrijkingsaanbod (verdieping van de kernvakken en/of verbreding op het lesaanbod)
- Organiseer structurele momenten van instructie en begeleiding bij het verrijkende lesaanbod (denk hierbij ook aan groepsdoorbroken oplossingen)
- Maak indien nodig gebruik van een specialist hoogbegaafdheid bij vraagstukken op leerling- of schoolniveau (van de eigen school, het schoolbestuur of via het samenwerkingsverband)
- De HB-ondersteuningsvoorzieningen blijken voor (hoog)begaafde leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte van duidelijke meerwaarde. Voortzetting van deze voorzieningen als onderdeel van het dekkend netwerk wordt aanbevolen.

PO-VO overstap

- Bereid leerlingen in de bovenbouw van het po stapsgewijs voor op de overstap naar het voortgezet onderwijs. De suggesties van de leerlingen kunnen hiervoor als inspiratie dienen, bijvoorbeeld door de vo-situatie al enigszins na te bootsen (lokale verwisselen en andere



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

docenten voor verschillende vakken inzetten), reeds te oefenen met huiswerk en expliciet vaardigheden te trainen, zoals plannen, organiseren en prioriteren

- Geef in groep 8 meer informatie over de situatie op het vo en/of organiseer meeloopdagen op middelbare scholen
- Investeer in een rijke overdracht, waarbij ook informatie wordt overgedragen over benodigde onderwijsaanpassingen (compacten en verrijken), zodat in de brugklas meteen kan worden gedifferentieerd indien nodig
- Besteed in de brugklas veel tijd aan 'leren leren', zowel binnen mentorlessen als vaklessen. Leer effectieve leerstrategieën aan en besteed bij de eerste toetsen veel tijd aan voorbereiding en gezamenlijke nabespreking van niet alleen de inhoud (antwoorden), maar vooral aanpak en interpretatie. Ook het formuleren van antwoorden op open toetsvragen is een vaardigheid die vaak aangeleerd moet worden (uit welke componenten is een goed antwoord opgebouwd?).
- Kies voor een rustige opbouw van huiswerk en toetsen in de brugklas. Zoals één van de leerlingen bijvoorbeeld aangeeft: "in de eerste weken nog geen huiswerk en de eerste periodes nog geen twee toetsen op een dag".

Voortgezet onderwijs

- Onderzoek hoe meer ruimte voor autonomie reeds in de onderbouw kan worden geïntegreerd. Een doorgaande lijn met het basisonderwijs kan worden versterkt door in te zetten op compacten (en verrijken) vanaf de brugklas. (Hoog)begaafde leerlingen hebben vaak veel minder instructie en/of verwerkingsopdrachten nodig om tot beheersing van leerinhouden en -doelen te komen. Bespreek dit met hen en geef hen de ruimte om te onderzoeken wat voor hen het beste werkt.
- Redelijk veel leerlingen vermelden dat zij met weinig inspanning toch succesvol kunnen zijn op school. Dit impliceert dat zij weinig ervaring opdoen in het leveren van inspanning en inzetten van effectieve werk- en leerstrategieën. Sommigen benoemen hoe dit juist onzekerheid en stress voor toetsen vergroot. Onderzoek als school hoe ook hoog presterende (hoog)begaafde leerlingen voldoende leerervaring kunnen opdoen, meteen vanaf de brugklas! Uitbreiden van een gedifferentieerd (verrijkings)aanbod en andersoortige toetsvormen (projectvorm oid) zijn hiervoor kansrijke opties. Of bespreek het samen met leerlingen en betrek hen bij het zoeken naar oplossingen.
- Andere leerlingen zijn minder succesvol als gevolg van moeite met (effectief) leren. Blijf investeren in passende ondersteuning voor deze leerlingen, waarbij voldoende expertise bij begeleiders essentieel is voor een goed begrip van en hulp bij ervaren problematiek.
- Heroverweeg onderwijsaanpassingen op basis van een cijfernorm en onderzoek of dit criterium kan worden aangevuld met het criterium 'herkende behoefte'. Hierbij is voldoende expertise binnen de school voor de juiste herkenning/signalering voorwaardelijk.
- Het creëren van contactmomenten voor (hoog)leerlingen wordt door de meeste deelnemers positief gewaardeerd met de aanbeveling om dit vooral onder schooltijd te organiseren en per leerjaar, zodat herhaling van aanbod voor deelnemers wordt voorkomen.



Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlagen

Bijlage 1: Succesfactoren basisonderwijs

Was er op jouw basisschool iets dat goed voor jou werkte en dat je nu mist?

Gecategoriseerde reacties worden gekleurd weergegeven:

- Minder vakken
- Projectmatig werken met geschiedenis was de enige aanpassing. In groep 8 goed contact met de juf (categorie relatie leerkracht)
- Ik kreeg individueel hulp van Klots wat mij erg heeft geholpen doordat het verschillende dingen waren waardoor ik niet mijn concentratie verloor
- Maatwerk (categorie maatwerk)
- Ik vind de vrijheid die ik kreeg erg fijn (categorie ruimte autonomie)
- Ik zou dan toch zeggen het contact met de leerkracht (categorie relatie leerkracht) en de manier waarop dingen getoetst werden.
- Dat er veel meer plekken waren waar het rustig was en dat je alle andere leerlingen beter kende
- Ik mocht zelfstandiger werken en mocht als dit goed ging instructies overslaan (categorie ruimte autonomie)
- Ruimte om dingen te doen naast de standaard lesopdrachten (categorie ruimte autonomie)
- Eigen verantwoordelijkheid of ik naar de les moet komen of niet en dan zelf mag kiezen wat ik ga doen (categorie ruimte autonomie)
- Meester i.p.v. juf. Minder naar school. Leuke dingen zodra ik klaar was met schoolwerk.
- Aparte stof om op een leuke manier in te verdiepen als de les saai/makkelijk is (categorie verrijkend aanbod)
- Bijna alles. In het VO wordt er geen rekening gehouden met helpende factoren tijdens reguliere lessen, in het PO was dit wel het geval
- Op de basisschool had ik meer vrijheid, zeg maar want nu moet ik bij sommige lessen zijn ook al weet ik het al (categorie ruimte autonomie)
- Maatwerk (categorie maatwerk), begeleiding
- Ander werk mogen maken voor bijvoorbeeld rekenen en begrijpend lezen (categorie verrijkend aanbod)
- Contact, ik niet het gevoel alsof ik me problemen kan melden en als ik het doe wordt het weggeschoven door de docenten (categorie relatie leerkracht)
- De band met meester/juf wat er nu niet meer is vanwege alle verschillende docenten (categorie relatie leerkracht)
- Makkelijke proefwerken
- Ik kreeg begeleiding van Klots en zat in de intermezzo op de Ichtus
- Ja, we hadden een extra klas voor slimmere kinderen



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 2: Adviezen aan het basisonderwijs

Heb je terugkijkend nog een tip voor je basisschool? Iets dat ze moeten blijven doen of juist (beter) hadden kunnen doen?

Feedback over aanbod:

- Meer extra werk voor hoogbegaafden
- Beter voorbereiden op toetsen;
- Blijf ander werk bedenken voor slimmere kinderen, niet extra, maar ander werk. Iets over een onderwerp waar ze geïnteresseerd voor zijn. Een poster maken met allemaal van die creatieve vakjes bijvoorbeeld;
- Dat als je de instructie snapt dat je dan verder kan met opdrachten maken in plaats van verder luisteren naar de instructie;
- Goed uitdaging blijven geven en al laten kennis maken met VO-stof;
- Het duurde een tijd tot er goed maatwerk was;
- Meer verrijken, meer uitdagen, geen standaard boekjes;
- Kleine klas, leren in je eigen tempo, vrij als je klaar bent
- Meer moeilijkere opdrachten in plaats van heel veel makkelijke;
- Meer op niveau, in plaats van leeftijdsgemiddelde toetsen;
- Mijn tip is om het niveau hoger te leggen over het algemeen;
- Minder huiswerk meegeven;
- Minder lessen op de chromebooks;
- Plusklas voor echt hoogbegaafde leerlingen en niet kinderen die alleen maar goed kunnen leren;
- Vooral aan blijven bieden wat ze vanaf de bovenbouw doen;
- Ook konden ze misschien vragen wat je voor nieuws zou willen leren want nu kregen we alleen maar moeilijker rekenen enzo.

Feedback over (coachende) begeleiding:

- Blijf mensen de ruimte geven tijdens werken
- Bij extra werk, wat ook moeilijker was, in de buurt blijven om te helpen of uitleg te geven. Vaak was het nieuwe stof, dus gingen we in een groepje praten in plaats van echt werken/nieuwe dingen leren;
- Ik kreeg op de basisschool wel een hoger niveau aan wiskunde, maar daar kreeg ik verder geen begeleiding of ondersteuning bij. Nu moest ik alles zelf uitzoeken en de juf begreep er ook niks van;
- Leren leren behandelen;
- Meer kijken naar hoe je kan leren en plannen;
- Niet alleen de mensen helpen die op een lager niveau les krijgen, ik moest bijvoorbeeld getal en ruimte zonder uitleg maken en ik snapte er compleet niks van;
- Ze hadden beter kunnen helpen met het begeleiden van kinderen met extra en moeilijker werk want meestal werd daar niet naar omgekeken en moesten we het zelf maar uitvinden.

Feedback over kennis (hoog)begaafdheid:

- Meer bekendheid over hoogbegaafdheid is wel nodig;
- Meer kennis.

Feedback over signalering en erkenning van (hoog)begaafdheid:

- Bij mij waren ze te laat met IQ testen, begeleiding, extra uitdaging etc., dus dat was wel jammer;
- Eerder constateren dat ik getest moest worden en meer uitdaging nodig had. Doorstromen kwam pas begin groep 6 naar groep 7, terwijl in groep 1 al de vraag werd gesteld of ik hoogbegaafd ben;



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

- Het kostte ENORM veel moeite voordat ik eindelijk een onderzoek kreeg voor mijn HB, en toen nog werd het op school zelf gedaan, waardoor ik allemaal geluiden en afleidingen om me heen had wat eventueel de uitslag van mijn test had kunnen verknoeien. Verder vond ik mijn school op zich prima, ik liep alleen altijd heel erg voor op alles en daar was niet perse een oplossing voor.
- De docenten meer informatie geven over hoe het brein van een kind anders werkt als ze hoogbegaafd zijn.
- Niet zonder onderzoek concluderen dat het werktempo van de leerling eerst omhoog moet om extra taken te geven, maar uitzoeken waaróm het werktempo te laag is. In dit geval bleek dat, doordat hij al veel verder was, hij de lessen saai vond én dus zijn best niet meer deed.
- Het eerder herkennen van hoogbegaafdheid.

Feedback over voorbereiding op het voortgezet onderwijs:

- Als de situatie in het VO niet veranderd zou mijn tip zijn; bereid ze voor op dat ze de hulp in het VO niet meer gaan krijgen;
- De kinderen meer voorbereiden op hoe het middelbare erg anders is.

Andere feedback:

- Dat ze wat meer moesten luisteren naar me en me niet zo in een vakje moesten duwen;
- Hartig woordje met leerkracht praten (ontslaan);
- Kinderen stimuleren hun eigen weg te zoeken met leren;
- Zelf iets organiseren voor hoogbegaafde leerlingen



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 3: Succesfactoren HB-ondersteuningsvoorzieningen

Als je hebt deelgenomen aan de HB-ondersteuningsvoorzieningen: was er hier iets dat goed voor jou werkte en dat je nu mist?

Reacties m.b.t. het specifieke lesaanbod:

- De HB-opdrachten waren leuk en uitdagend
- De opdrachten van de plusklas kon ik op school maken zodat ik iets te doen had
- De spelletjes aan het begin en de leuke creatieve opdrachten
- Het was fijn hoe vrij de lessen waren, en hoe creatief. We deden dingen zoals zelf bordspellen ontwikkelen, minder vaak geleerde talen leren (bijv. Afrikaans), meer pauzes en vrije periodes. Je mocht vrij rondlopen en met elkaar praten en nog steeds kregen we ons werk af. Minimaal huiswerk met veel resultaat.
- Het werkte goed voor mij dat er veel variatie in zat en dat het wekelijks was
- Ja een schooltaak daar moest ik aan werken op school
- Toen moeilijkere, maar minder opdrachten. Nu meer makkelijke
- Variërende opdrachten in thema's die soms los staan van normale schoolvakken
- We kregen vaak opdrachtjes waar we zelf mochten nadenken en puzzelen
- De manier van lesgeven en de instructies waren heel fijn, dat is wat minder duidelijk op de middelbare
- Zelf reflectie mis ik in de lessen
- Dat je veel zelf mocht plannen en op je eigen tempo kon werken

Reacties m.b.t. de relatie met en/of begrip van leerkrachten/docenten en medeleerlingen:

- Begrip
- Begrip vanuit leraren en leerlingen over hoe ik denk. Vooral de leerlingen uit de klas nemen het onderwijs minder serieus.
- De persoonlijke begeleiding, contact met peers, leerkrachten met kennis van hb.

Reacties m.b.t. geboden ondersteuning / begeleiding:

- Gesprekken
- Begeleiding, instructie
- Leren hoe je moet leren voor bijvoorbeeld een toets

Reacties m.b.t. de sfeer:

- Contact, rust, sfeer
- De sfeer in de groep was heel gezellig en je hoefde niet per se op een stoel te zitten om opdrachten te doen

Reacties die niet geheel te categoriseren zijn:

- Goede instructie/begeleiding, aardige leerkrachten, interessante thema's, goede uitvoering van die thema's. 10/10
- VO is veel te standaard. Het past totaal niet en docenten snappen niks van mij. Het is veel te onrustig. Ik kan prima zelf leren. Dit gaat veel te traag zodat de domste figuren mee kunnen komen. Ik leer niks en wordt alleen heel moe en geïrriteerd.
- Maatwerk, opdrachten, begeleiding, contact klasgenootjes met hb
- Rust, ondersteuning met het maken van werk



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 4: Effecten deelname HB-ondersteuningsvoorziening voor deelnemende leerlingen

Wat heeft deelname aan de HB-ondersteuningsvoorziening jou gebracht, geleerd en/of meegegeven waar je nu nog baat bij hebt?

NB: sommige reacties bevatten meerdere aspecten en zijn om deze reden gesplitst en ondergebracht onder verschillende categorieën

Reacties m.b.t. ontwikkeling van leer-/executieve vaardigheden:

- Het leren leren
- Leren presenteren
- Alvast een beetje leren hoe je moet leren
- Uhm, bronnen zoeken? Onderzoek doen. Ook heb ik bepaalde onderwerpen beter leren begrijpen.
- Leren leren
- Zelfreflectie
- Het leren leren en het top down lesgeven
- Ondersteuning in hoe je moet leren en spanningsboog opbouwen
- Hoe informatie handig te verwerken
- Ontdekken welke manier van leren het beste bij mij past.
- Leren leren en tijdsgebruik
- Leren plannen, inzicht in de leerkuil
- Planning en organisatie
- Plannen
- Ik heb een beetje geleerd hoe je moet leren
- Goed leren plannen
- Dat je altijd je best moet doen en ook veel over "leren leren"

Reacties m.b.t. passend aanbod:

- Het zorgde ervoor dat ik niet nog een groep hoefde te versnellen, waardoor ik nog jonger was geweest vergeleken met mijn klasgenoten
- Dingen geleerd die handig waren en met slimme kinderen is fijner.
- De hb-voorziening heeft mij in mijn basisschool tijd veel nodige uitdaging gegeven en dat heeft wel geholpen, ook kregen we leren leren, maar toen de tijd dacht ik dat ik dat niet nodig zou hebben, dus daar heb ik geen profijt van
- Ik leerde om te gaan met moeilijkere dingen en kreeg daar begeleiding bij.
- Extra verrijking

Reacties m.b.t. welbevinden, zelfbeeld en identiteitsontwikkeling:

- Minder stress en meer wil om naar school te gaan
- Het heeft mij geholpen door meer over mijzelf te leren en voelde me even niet anders
- Inzicht in mijn persoonlijkheid (perfectionisme)
- Dat ik me emoties mag vertellen dat ik mezelf mag zijn en hoe ik met mijn hoogbegaafdheid om moet gaan en het kan gebruiken
- Zelfvertrouwen (vooral in het contact met anderen)

Reacties m.b.t. de ontwikkeling van denkvaardigheden:

- Ik denk dat het me heeft geholpen om probleemoplossend te werken, in plaats van alleen via een vaste aangeleerde wijze.
- Creatief zijn



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Reacties m.b.t. sociale verbinding:

- Vrienden maken
- Veel socialiseren
- Ik voelde me erbij horen, ik voelde me gehoord en gezien.
- Contact met gelijkgestemden
- Vooral sociaal en dat er meer mensen zijn zoals ik
- Ik heb geleerd dat ik niet de enige was en ook dat ik wel vrienden kon maken, maar bijvoorbeeld met mensen die meer op dezelfde manier denken als ik.

Anders en/of negatieve reacties:

- Herkenning en structuur
- Niet zo veel maar gewoon minder uur op de basis school die school was voor mij een hel
- Niet zo veel
- Nou niks echt, behalve dat ik de creativiteit mis en de vrijheid.
- Extra verrijking en contact met gelijkgestemden
- Leuke dag in de week
- 5 minuten bespaard.
- Ja
- Niet heel veel, eigenlijk alleen dat ik de plusklas niet zo leuk vond en dat het vaak alleen maar dingen waren waar ik dacht dat ik niet zoveel aan had
- Ik denk niks
- Geen
- Niks maar het was wel leuker dan normale les volgen
- Dat vind ik een lastige vraag omdat het al een tijdje terug is. Het is vooral een leuke tijd geweest.
- Eigenlijk vrij weinig misschien nog wat creativiteit



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 5: Overgang po-vo

Hoe heb je de overgang van de basisschool naar de middelbare school ervaren?

- Goed
- Erg goed
- Niet heel lastig ging wel makkelijk
- Aan het begin eng maar wel fijn, ik had de overgang wel nodig
- Goed
- Te groot verschil vooral met leren voor toetsen. Ik heb niet geleerd hoe ik moet leren en haalde op het begin regelmatig een onvoldoende
- Prima, niet veel bijzonders
- Goed
- Goed
- Maakte mij niet uit
- Het ging goed
- Gewoon eventjes weer wennen als je op de middelbare komt
- Ik vond de overgang erg moeilijk en had moeite met vrienden maken
- Vlot, goed, positief
- Weet ik niet meer
- Goed. In het begin had ik wel struggle met huiswerk en deed het niet, maar haalde wel goede cijfers, nu heb ik minder frustratie over mijn huiswerk en doe ik het wel gewoon.
- Het was wel wennen, nieuwe school nieuwe mensen, steeds naar een ander lokaal, maar 15 min eerste pauze (net genoeg om van het ene lokaal naar de wc en weer terug te gaan, exclusief eten en praten met vrienden) en veel huiswerk. Maar het is op zich wel leuk, ik heb best wat vrienden. En veel geval uitdaging.
- Spannend, maar niet te, niet vervelend.
- Eenzaam
- Goed, veel nieuwe vrienden gemaakt zoals de rest. Omdat ik nog gemengd was met kinderen van een ander niveau waren de lessen soms langdradig en simpel, want ik snapte alles al erg snel en daardoor zat ik vaak niks te doen of de les te verstoren
- Aan het begin lastig, tot herfstvakantie ongeveer, daarna prima
- Vrij makkelijk.
- Heel goed
- Ja eigenlijk wel prima hoor.
- Het ging in het begin best prima, maar met elk nieuw schooljaar word het steeds lastiger voor mij.
- Een beetje spannend, maar verder wel prima.
- Prima
- Makkelijk
- Zonder problemen
- Erg spannend
- Prima
- Prima
- Prima, B1 ging prima, A2 was even schakelen
- Het begon stroef door me gebrek aan planning maar het werd langzaam beter
- Gezellig met vrienden
- Soepel, qua ondersteuning minder goed. Dat is pas later begonnen.
- Heel makkelijk, prima



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

- Goed
- Makkelijk
- Gemakkelijk
- Het was even wennen maar ik verveelde mij in de eerste en tweede en vanaf de derde begon er weer een beetje uitdaging in te zitten
- Vreselijk. Zie vorige vraag. Ga het fixen.
- Dat ging redelijk soepel, ook al had ik te maken met corona en quarantaine
- Goed. Juist omdat de basisschool vanaf de bovenbouw ervoor zorgde dat het al op een middelbare school ging lijken. Van lokalen verwisselen en andere docenten voor de verschillende vakken.
- Rommelig. X is jong en kinderlijk en gaat lastig om met de eigen verantwoordelijkheid voor zijn leren
- Oké
- Het was moeilijk om mijn plekje te vinden in de nieuwe groep, maar uiteindelijk ging het allemaal steeds beter. Wel merkte ik dat ik weinig te doen had tijdens de les omdat ik alles toch wel op sloeg.
- Gemakkelijk
- Negatief, het contrast was te groot
- Wel goed, ik heb een leuke klas
- Vrij slecht. Voor mij was het erg moeilijk om me aan te passen aan alle regels, de hoeveelheid huiswerk. Ik heb me hier na drie jaar nog steeds bijna niet aan kunnen aanpassen.
- Moeilijk. Grotere klassen, er werd veel van mij gevraagd, geen maatwerk
- Heel soepel.
- Ging prima, maar ik moest wel even wennen natuurlijk
- Prima
- Het was in het begin spannend maar het ging overall best goed
- Heel soepel, veel uitleg over de school en hoe alles werkt, veel uitleg over hoe je moet leren en in de eerste weken nog geen huiswerk en de eerste drie periodes nog geen twee toetsen op een dag.
- Het was een hele grote stap
- Ik vond het fijn, want school werd uitdagender
- Heel veel meer tijd zit er nu in school
- Soepel, beetje spannend, meteen met andere kinderen met dezelfde hersenen
- Heel fijn maar ging al snel de mist in
- Goed
- Het was lastig omdat ik op de middelbare ineens moest leren
- Best moeilijk omdat ik op de basisschool eigenlijk heel weinig aan school hoefde te doen en op de middelbare school wel.



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 6: Adviezen voor betere overgang po-vo voor hoogbegaafde leerlingen

Wat had de po-vo overgang (nog) beter kunnen maken voor jou?

Betere voorbereiding op het vo op de basisschool:

- Als er in groep 8 meer info zou worden gegeven over de middelbare school.
- Meer voorbereiding op de verschillen tussen de basisschool en de middelbare school.
- Meer doen met huiswerk en plannen op de basisschool.
- Beter beeld van wat je moet verwachten
- Betere introducties over de verschillen en misschien zelfs een soort van meeloopdag op een middelbare school
- Meer huiswerk op de basisschool
- Als er wat meer uitleg en voorbereiding was
- Meer leren leren op de basisschool

Sneller of meer differentiatie in aanbod:

- Sneller meer gericht werk op interesses
- Vanaf de brugklas al lessen op niveau i.p.v. gemengde klassen
- Kleine klas met uhb (red: uitzonderlijke hoogbegaafde) kinderen en zelf kiezen wat ik ga leren.
- Aan het begin uitdagendere opdrachten krijgen, zodat ik blijf leren leren, want ik had dat eind 3e klas pas nodig, en toen was wat ik geleerd had in de hb-voorziening al best wel weggezaakt.
- Het zou fijn zijn als de lesgevende docenten konden differentiëren
- Als het moeilijker zou zijn geweest qua vakken
- Een andere soort aanpak, ik weet niet zo goed wat ik wel zou willen, maar ik weet dat dat niet perse heel fijn was.

Meer tijd voor en ondersteuning bij leren leren in de brugklas:

- Meer begeleiding en ondersteuning in plannen van huiswerk
- Eerdere ondersteuning, zoals een prisma pas eerder krijgen.
- Betere hulp bij hoe je toetsen moet doen want dat is heel lastig.
- Als ik meteen ging leren hoe ik moest leren
- Meer begeleiding en ondersteuning in plannen van huiswerk

Meer persoonlijke begeleiding/ondersteuning:

- 1 op 1 gesprek met mijn mentor vooraf om dingen over mezelf uit te leggen en vragen te kunnen stellen.
- Betere begeleiding
- In de eerste klas ook al ondersteuning

Meer mogelijkheid tot peercontact:

- Meer HB samenkomsten, we hebben maar één keer talentenklas gehad
- Als er meer mensen zouden zijn met dezelfde interesse als ik

Overige reacties:

- Beter communicatie in de klas
- Al het negatieve van vraag 14 wegnemen (red: steeds naar een ander lokaal, maar 15 min eerste pauze en veel huiswerk). En mijn oude vrienden op deze school zetten (wat op zich best moeilijk is, ik zit op een gymnasium en één van mijn beste vrienden op de havo, maar goed jij vraagt het. :)
- Begrip vanuit school
- Geen corona (2 maal)
- Als er meer vrienden uit mijn oude klas mee zouden zijn gegaan.



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

- Minder lang fietsen
- Veel meer kennis van/over hb op middelbare scholen
- Als ik 0 onvoldoendes had gehaald
- Meer duidelijkheid over alles
- Als ik met vrienden van de basisschool er naartoe ging
- Als er meer vrienden uit mijn oude klas mee zouden zijn gegaan
- Als er minder toetsen al in het eerste jaar op mij af zouden komen



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 7: Huidig welbevinden hoogbegaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs

Hoe voel je je op je huidige school? Zit je goed of minder goed in je vel?

Gegeven toelichting bij de positieve reacties (waardering welbevinden 6 of hoger):

- Vooral in contact met meisjes uit mijn klas loop ik er tegenaan dat ik vriendschap heel belangrijk vind en mij steeds moet aanpassen
- Het gaat gewoon prima op school
- Ik heb soms veel stress door toetsen
- Het gaat prima
- Het gaat goed
- Ik heb het vet naar mijn zin op school
- Omdat ik weinig concentratie heb in de klas maar ook buiten de klas waardoor mijn cijfers de laatste tijd dalen
- Cijfers en sociale leven zijn goed
- Omdat ik nu geen last meer heb van dat ik mijn huiswerk niet wil maken, soms heb ik er geen zin in maar doe ik het wel gewoon, en uiteindelijk valt het best wel mee, ik ben zo klaar ;)
- Het is oké. Met sommige mensen is het wel gezellig, anderen doen echt heel vervelend. Er is bijna altijd wel iets. Met de meeste docenten kan ik het ook goed vinden, dat is ook fijn. Maar het is niet dat ik wakker word en zin heb om naar school te gaan.
- Ik weet dat ik anders denk wat soms samenwerken wat moeilijker gaat omdat ik snel al voorloop met stappen. Ik vind dat mijn school er goed voor heeft gezorgd dat ik hiermee kan omgaan en dat ik hierover kan praten die het ook echt snapt. Hierdoor kan ik het accepteren.
- Ik geef een 8 want ik geef het geen 9
- ik vind het leuk op school maar het kan altijd beter
- leuke klas leren gaat goed
- Omdat ik me vaak eenzaam voel thuis.
- Ik ben er na 6 jaar wel klaar mee en wil graag naar iets nieuws. Verder ben ik wel erg blij met mijn vriendengroep.
- Ik haal alleen maar goede cijfers en mis daardoor de uitdaging wel eens, hoewel het ook motiverend is dat het zo goed gaat
- School is saai, maar met vrienden is het nog enigszins leuk.
- Het gaat heel goed nu maar in het begin van het jaar was het erg zoeken naar wat voor mij goed werkte.
- Ik blijf zitten maar wel goede hulp
- Ik vind de lessen erg leuk, maar weinig uitdagend. Daardoor begon ik, zeker in A6, school best saai te vinden.
- Het gaat wel prima maar vanwege me ADHD wel wat stroef
- Ik heb een erg gezellige klas en met mijn schoolvakken zelf lukt het allemaal ook wel
- Het kan beter maar het is wel prima.
- Het gaat goed en makkelijk, maar meisjes mogen veel meer dan jongens.
- Best prima
- Het gaat gewoon goed
- Gaat zeer goed op school alleen soms wat motivatie dipjes waardoor de cijfers in die periode wat lager zijn maar niet veel
- Ik vind het af en toe vervelend dat ik naar alle lessen moet komen omdat ik net niet hoog genoeg sta voor een prismapas terwijl ik veel beter m'n eigen tijd kan indelen



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

- Het gaat redelijk, maar er zijn wel wat problemen waar ik tegenaan loop in de zin van plannen en effectief leren
- Het lesaanbod is prima, maar met allemaal verschillende leerlingen maakt het toch wel wat lastiger
- Emotioneel goed, qua schoolresultaten wat minder
- Gaat goed op school, krijg voldoende uitdaging.
- Ik voel me best goed, maar ook ik heb mijn ups en downs qua cijfers en in mijn persoonlijke leven, dus er zijn echt wel aspecten waar ik graag verbetering in zie
- Ik heb het leuk met vriendinnen
- Cijfermatig steeds beter. Sociaal emotioneel heel goed.
- Ik vind het leuk op school, maar het is te makkelijk en ik heb soms stress voor toetsen omdat ik heel perfectionistisch ben
- Ik zat eerst op het vwo, maar dit vond ik lastig. Ik had moeite met het vele huiswerk en de toetsen. Nu heb ik betere aansluiting met mijn klasgenoten en kan ik het een beetje rustig aan doen met leren en huiswerk. De havo gaat mij makkelijker af en ik heb tijd voor mijn eigen dingen.
- Het gaat goed qua prestaties, maar ik verveel me wel regelmatig. Leren leren valt een beetje weg.
- Nu dat ik bijna in de bovenbouw zit en ik dan niet meer vakken heb die ik niet wil, gaat het prima
- Het is niet perfect maar het is beter dan eerst
- Ik vind het een hele leuke school, ik heb leuke vriendinnen en kan goed omgaan met de toetsen en het huiswerk. Soms ben ik wel onzeker als ik bijv een nieuw shirt heb om die aan te doen, omdat ik bang ben dat mensen er iets van vinden.
- Het is een topschool
- Omdat alles redelijk goed gaat, maar niet perfect
- Leuke klas en leuke hobby's
- Gaat goed maar af en toe veel stress
- Ik vind het gewoon prima op school en het is leuk
- Ik voel mij goed op school omdat ik goede vrienden heb en ik begrijp de leerstof goed
- Ik heb niks op school waardoor ik niet goed in me vel zit omdat het goed is geregeld, er zijn geen dingen waarvan ik denk daarom is het een 10 maar er zijn ook geen minpunten.
- Het gaat goed en ben gelukkig
- Ik zit in mijn laatste jaar het gaat goed dus ik heb niks te klagen
- Ik ben gewoon gelukkig maar ik heb gewoon geen zin meer in school :). Ook kan het altijd wel wat beter.
- Omdat ik me goed voel
- Vooral in contact met meisjes uit mijn klas loop ik er tegenaan dat ik vriendschap heel belangrijk vind en mij steeds moet aanpassen

Gegeven toelichting bij de negatieve reacties (waardering welbevinden 5 of lager):

- Ik vind het niks meer dan een verplichting. Ik geniet niet van school
- School is vooral met zichzelf bezig
- Dit heeft niet zo zeer te maken met school maar vooral met externe factoren.
- Ben niet heel goed bevriend met veel mensen ofzo, maar haal prima cijfers. Het is wel heel overprikkelend en vermoeiend, maar dat hoort erbij.
- Het ligt niet volledig bij school, maar voor mij bezorgt school heel veel druk tot het punt dat ik fysiek niet goed word van daar zijn. Ook neem ik mijn mentale klachten mee waardoor ik snel uitgeput ben en ik kan niet veel hebben. Op TTO gymnasium is dat erg moeilijk.
- Ik heb nu meer stress dan in groep 8. Door inleveropdrachten, veel fietsen dus minder tijd thuis, presentaties maken met een groep, toetsweek-stress
- Het ligt niet aan de school maar aan mij en mijn mislukkingen



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 8: Huidig niveau van leren en presteren hoogbegaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs

*Hoe gaat het met leren en presteren op je huidige school? (denk aan: huiswerk, leren, cijfers)
Kun je jouw gekozen cijfer toelichten? Waarom geef je dit cijfer?*

Gegeven toelichting bij de positieve reacties (waardering welbevinden 6 of hoger):

- Ik moet beter gaan plannen, maar vind dit nog steeds lastig. Hierdoor denk ik dat ik het goed geleerd heb, maar heb ik achteraf een onvoldoende
- Ik hoef niet heel veel te leren maar uiteraard wel een beetje
- Omdat het goed gaat.
- Ik haal voldoende en dat is genoeg
- Het gaat goed op school
- Het gaat goed met mijn cijfers ik sta op vwo
- Cijfers zijn goed, ik ga over naar v5
- Nee
- Cijfers zijn heel erg goed maar leren vind ik soms nog een beetje moeilijk omdat ik geen motivatie heb
- Leren is nog niet mijn beste kant, maar qua prestaties sta ik er het best van de hele klas bij. (denk ik)
- Alles gaat goed, ik haal goeie cijfers met niet heel veel moeite. Ik weet hoe ik moet leren. Frans gaat minder, want ik versta geen Frans, maar dat is het enige. Dat vak wil ik ook niet leren eigenlijk. Ik heb ook een prisma pas voor veel vakken, ik zou het eigenlijk voor elk vak kunnen gebruiken.
- Redelijk omdat er weinig tot geen begrip is
- Met mijn cijfers gaat het prima, alles staat dik voldoende. Het huiswerk maken vind ik moeilijk omdat ik het aan mijn cijfers te zien ook zonder kan dus waarom zou ik dan huiswerk maken. Verder met leren gaat het ook prima. Ik heb voor elk vak een strategie die goed werkt. Ik hoef vaak niet zo lang te leren als de andere uit mijn klas.
- Leren goed. Cijfers goed. Huiswerk, als de docent het checkt, ben ik de lul (soms)
- Ik heb dit jaar nog geen onvoldoendes maar ik leer amper
- Gaat prima nog een beetje stress
- School gaat wel best
- Gaat prima, het komt niet vanzelf en moet wel echt inzet geven om goed te presteren, maar dat is wel goed juist. Ik haal ook best goede cijfers.
- Ik maak huiswerk in de les en hoef hierdoor thuis niet veel te doen, ik hoef niet lang te leren voor een goed resultaat.
- Nu moet ik 'leren' leren en plannen, terwijl dit op de basisschool nooit hoefde, omdat het veel te makkelijk was.
- Ik haal wel goede cijfers maar leren blijft lastig
- Qua cijfers zelf ben ik redelijk tevreden. Ik heb wel het idee dat ik beter kan, maar omdat mijn motivatie redelijk laag is wordt dat wat lastiger.
- Ik heb nog geen enkele onvoldoende gehaald voor iets dus het gaat volgens mij wel goed.
- Hoge cijfers, weinig huiswerk maken.
- Gaat goed met cijfers
- Het is mijn gemiddelde
- Zelfde als 20
- Het gaat goed hoewel ik soms tijd tekort kom
- Ik sta er nu goed voor, aan slechte cijfers ligt het niet



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

- Soms is het lastig om na een schooldag waarin de leerlingen druk waren mij te concentreren op het huiswerk. Maar over het algemeen maak ik het nadat ik thuis gekomen ben en plan ik mijn leermomenten goed in.
- Mijn cijfers gaan goed, maar ik merk dat ik niet de spanningsboog heb om lange huiswerkopdrachten te maken of langer dan 15 minuten serieus te leren, omdat ik dat nooit gewend ben geweest
- Ik haal goede cijfers en snap de leerstof
- Het is te makkelijk en ik heb dan juist stress voor toetsen i.v.m. perfectionisme
- Makkelijker niveau
- Goede cijfers halen gaat vrij gemakkelijk.
- Alles is makkelijk genoeg dat ik nog niet hoeft te leren (of bijna niet)
- Ik haal hele goede cijfers, ik heb motivatie en ik heb een betere leermanier gevonden
- Het gaat goed het is op niveau
- Ik haal (meestal) best wel hoge cijfers en m'n huiswerk hou ik goed bij en de meeste toetsen vind ik best makkelijk
- Ik doe het vaak heel slecht
- Ik haal goede cijfers, ook al vind ik het soms lastig om me te concentreren in de klas
- Ik ga over, maar leer niet altijd zo goed
- Het kan wel nog beter
- Het gaat niet heel goed maar wel voldoende
- Omdat het niet zo goed gaat met mijn cijfers maar ik ben de laatste tijd wel goed bezig met leren
- Ja, het gaat gewoon prima niks aan de hand alleen scheikunde moet beter
- Het kan altijd beter en we hebben nu een nieuwe methode op school waar ik erg aan moet wennen
- Het gaat prima met huiswerk en toetsen
- Ik moet beter gaan plannen, maar vind dit nog steeds lastig. Hierdoor denk ik dat ik het goed geleerd heb, maar heb ik achteraf een onvoldoende

Gegeven toelichting bij de negatieve reacties (waardering welbevinden 5 of lager):

- Ik heb geen motivatie en concentratie meer om iets te doen
- Ik heb dit schooljaar erg veel moeite gehad met leren.
- Ik denk dat ik beter kan, maar vaak heb ik hier niet echt zin in of energie voor.
- Blijf zitten
- Het leren en huiswerk gaat erg moeilijk
- Op dit moment gaat het goed maar het is wel eens wat minder gegaan op het gebied van cijfers
- Presteren is een probleem en daar houd ik niet van maar geeft wel veel stress
- Volgend jaar naar de havo terwijl ik dacht dit te gaan halen
- Ik heb teveel druk en stress en mentale problemen om ook maar iets aan school te doen
- Simpelweg ik leer heel hard voor een toets en het lukt alsnog niet
- Leren gaat wel goed maar mijn cijfers heeeeeeel slecht
- Omdat ik tijdens toetsen en leren en huiswerk maken, mezelf niet goed kan concentreren. Terwijl ik de leerstof wel kan



Passend onderwijs

WEST-FRIESLAND

Passend onderwijs West-Friesland

bestaat uit SWV De Westfriese Knoop
& SWV VO West-Friesland

Bijlage 9: Aanpassingen in het leerstofaanbod

Worden er op jouw school aanpassingen in het lesaanbod gedaan voor (hoog)begaafde leerlingen? zoals compacten (minder opgaven/opdrachten hoeven maken) en verrijken (meer uitdagende opdrachten of projecten)? Zo ja, worden deze aanpassingen ook voor jou ingezet?

- Je kan als je alles een 7 of hoger staat in aanmerking komen voor een prisma pas en dan hoef je niet naar sommige lessen
- Nee
- Ja ik mag ook minder doen en weg als ik het snap
- Een beetje, bij wiskunde kun je b.v. kiezen uit iets meer en wat makkelijkere opdrachten of een paar moeilijkere. Voor de rest is er al werk genoeg. Pfff
- Er is toegang tot een prismapas wat ervoor zorgt dat je soms een les mag overslaan van een vak waar je goed in bent en die tijd dan voor iets anders mag gebruiken.
- Je kan gesprekken hebben met Mevrouw X.
- Wij hebben een prismapas: tijdens lessen iets anders doen. Dit is overigens niet goed gecommuniceerd naar de docenten heb ik het idee en voor mij werkt het ook niet goed.
- De prisma pas voor als je heel goed bent in een vak en ik heb een time outpasje. Als het even niet gaat in de les mag ik altijd weggaan naar het SUUD om daar even mijn verhaal te doen
- Het is er maar ik heb het niet
- Ja, prismapas
- Minder opgaven
- Lessen overslaan
- Ik maak er geen gebruik van wel uitgenodigd ervoor
- Een prismapas maar deze heb ik niet
- Een groep voor kinderen met kenmerken van hb, maar deze vond ik niet echt helpend als ondersteuning
- Gesprekken en ondersteuning
- Bij sommige vakken mag ik, als je hoge cijfers hebt gehaald, verrijkende opdrachten maken ipv de standaard opdrachten. Jammer dat het op basis van cijfers gaat.
- Ik heb ze niet nodig
- Ja, maar het is nog niet genoeg
- Er is een prisma pas waarmee je soms een vak kan overslaan om het aan iets nuttigers te besteden
- Nee want dat wilde ik zelf niet
- Maar het was voor een paar weken maar en het was heel slecht qua contact de mevrouw die ons hielp zei dat we ons moesten aanpassen en gaf geen hulp en toen een van de kinderen een woede aanval had deed ze niks om hem te helpen of ons te beschermen
- Ze worden voor mij ingezet, bijv. met tto en een extra vak
- Het hb uur
- Ja
- Ja
- Er is volgens mij een plusklas